

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я   Б Е Л А Р У С К А Я   Г А З Э Т А   ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у чацвярткі

9 771819 161008

У ценю крамлёўскіх зорак

Палітыка ЭС у дачыненыхі да Беларусі ня толькі не забясьпечвае выкананыне заяўленых ёй мэтаў, але фактычна заахвочвае беларускія ўлады да правядзення новых рэпрэсій. Пішуць Дзяніс Мельянцоў і Віталь Сіліцкі. Старонка 4.

У НУМАРЫ

Ракіроўка па-беларуску

Пятра Міклашэвіча замянілі з Рыгорам Васілевічам.
Старонка 3.

Шура-бура вакол нафты і Ломаца

Аляксандар Лукашэнка падтрымаў прапанову Камітэтu дзяржкантролю аб стварэнні рабочай групы па комплекснай праверцы рэалізацыі нафтапрадуктаў. Старонка 8.

Новая газавая вайна

Украінска-рассейскі канфлікт скончыўся перамогай Юліі Цімашэнкі — адмовай ад пасярэднікаў у пастаўках газу.
Старонка 6.

Культурны голад

СЛІДУЩАЯ СТРАНИЦА

Зала не зымасьціла ўсіх ахвотных трапіць на прэзэнтацыю кнігі Андрэя Хадановіча «Бэрлібры». Старонка 16.

Нашаніўцы у Менску і Горадні

21 лютага ў Менску на Управе БНФ (вул. Варварыні, 8) пройдзе прэзентацыя кнігі Евы Вежнавец «Шлях дробнай сволачы». Чакаецца ўдзел Касі Камоцкай. Пачатак а 18-й.

29 лютага ў 18.30 у Горадні на сядзібі ТБШ (вул. Будзённага, 48а) — вечарына дзіцячай кнігі. Удзельнічаюць перакладчык кніжкі А. Мілна «Віння-Пых і ўсе-ўсе-ўсе» Віталь Воранаў і рэдактар перакладу кнігі А. Ліндгрэн «Карлсан-з-даху» Лявон Барщчэўскі. На вечарыне таксама можна будзе пазнаёміцца са сувязымі выданнямі ARCHE і «Кнігарні НН».

Стомлены амэрыканскі салдат у Іраку. Гэты здымак міжнародная агенцыя World Press Photo признала найлепшым за 2007 год.

Прапанова: Агульнацыйальная дыктоўка як съяткаванье 90-годзьдзя БНР

Некалькі дзён таму меў размову з вэтэрнам нацыянальнага руху, якому ўжо 75 гадоў. Шмат пра што пагаманілі, а калі згадалі шэсцьце на 90-годзьдзе БНР, ён сумна зазначыў: «Гады ня тыя, каб хадзіць. Ногі баліць, ледзь да крамы даходжу...» Свята для такога чалавека можа і ня ўдацца. Бадай што калі радыёпрымача.

Пасыль той размовы даведаўся, што літоўцы ў трэці раз 26 студзеня правялі па ўсім съвеце агульнацыйальную дыктоўку. Прычым шмат каму зь беларусаў знаёмы міністар замежных спраў Літвы Пятрас Вайтэкунас пісаў яе ў Нямеччыне разам з кіраўнікамі літоўскіх грамадаў краінаў ЭС. Пісалі і беларускія літоўцы ў пасольстве Літвы ў Менску... Пісалі, каб мацаваць павагу да роднай мовы, каб яна раззвівалася. І гэта была грамадзкая акцыя эўропейскай краіны, дзе дзяржаўнасць мовы гарантую ўсе неўміручасць.

Дарэчы, пераможцы конкурсу дыктоўк рабяцца мэдыйнымі героямі Літвы.

Я падумаў, а чаму б і нам, беларусам, перад 25 Сакавіком не напісаць разам агульнацыйальную дыктоўку? Уявіце, як а вызначанай гадзіне скроў, дзе толькі мажліва: уофісах партыяў, у Таварыствах беларускай мовы, у школах і рэдакцыях — селі грамадзкія лідэры разам з шараговымі сябрамі

рухаў і партыяў. Выбітныя пісьменнікі, гісторыкі, навукоўцы селі поруч са сваімі чытачамі і разам напісалі сваю дыктоўку на тэму «Чаму і як я съяткую 90-годзьдзе БНР». Дыктуе аўтар тэксту, праз радыё «Свабода», а таксама з аўдыёзапісаў. А пасыль, на мітынгу, удзельнікам раздаецца правільны тэкст. Камісія абвяшчае пераможцаў. Поўныя тэксты друкуюцца ў «Народнай волі», «Нашай Ніве»...

Сама акцыя сумеснага напісання дыктоўкі ва ўсіх куточках Беларусі і за яе межамі можа стаць усясьветнай дэманстрацыйной салідарнасці беларусаў з роднай мовай.

Кожны зможа забраць дыктоўку ў свой уласны архіў, праверыць сам сябе па матрыцы і потым паказваць дзесяцем і ўнукам тэкст першай агульнацыйальной дыктоўкі.

Хто напіша тэкст дыктоўкі? Нашы пісьменнікі здольныя.

Чым узнагародзіць пераможцаў? Напрыклад, падарыць пераможцу копію «Звону Волі». Марацкін ужо падтрымаў гэту ідею. Цяпер звязываюцца да тых людзей, што лічачь сябе палітэхнолягамі ці робяцца такімі напярэдадні актыўнікамі і пакутуюць, вынаходзячы так званыя

мабілізацыйныя мэтады.

Асобная тэма — звароты да ўладатрымальнікаў з прапановамі ўзяць удзел у агульнацыйальной дыктоўцы. Год таму нельга было прадбачыць, што яны з 25 Сакавіка будуть гнаць хвалю акцыяў пад лёзунгам «За незалежную Беларусь». Гэта вынік нашай настойлівой працы. Наўрад пі ўлады далучацца да дыктоўкі апазыціі. Але з цігам часу хай самі ладзяць нешта падобнае. Калі беларусы па ўсім съвеце будуць пісаць у адзін дзень, дэманструючы шанаваныне роднай мовы, то ніякая пропаганда ня зможа зблысці салідарнасць з культурай, з традыцыямі.

У тэхналагічных момантах маў прапановы шмат пра што трэба ўзгадняць, але трэба і рабіць, нават калі першы раз нешта і на ўласцівасці ідэальна.

Дарэчы, ведаю, што беларусы съвету гатовыя дапамагчы з памяшканнямі для напісання такай дыктоўкі нашым землякам за мяжою.

90-годзьдзе БНР дае вельмі добрую нагоду распачаць новую традыцыю. І тады мой знаёмы, якому ўжо 75 гадоў, а таксама малыя, якіх бацькі палохаюцца вывоздзіць на вуліцы, змогуць узяць свой удзел у дэманстрацыі за партай у гонар слыннай даты. І будучы змагар за Незалежнасць будзе помніць, як пісаў дыктоўку разам зь беларусамі ўсяго съвету, тым самым баронячы мову і волю, і сваю будучыню.

Уладзімер Падгол

Ракіроўка па-беларуску: Пятра Міклашэвіча памянялі на Рыгора Васілевіча

У пятніцу ўвечары Аляксандар Лукашэнка нечакана зрабіў кадравую ракіроўку двух высокіх чыноўнікаў. Генэральны пракурор Пятро Міклашэвіч узнічаліў Канстытуцыйнага суду, а былы старшыня Канстытуцыйнага суду Рыгор Васілевіч стаў Генэральным пракурорам, паведаміла БЕЛТА. Выглядае досьць дзіўным, калі чыноўні-

каў такога рангу праста мяніць пасадамі.

Нагадаем, што Рыгор Васілевіч быў вызвалены ад пасады старшыні Канстытуцыйнага суду 11 студзеня. Афіцыйная трактоўка «ў сувязі з завяршэннем тэрміну паўнамоцтва і выхадам у адстаўку». Некаторыя аналітыкі меркавалі, што месца Васілевіча магла заніць намесніца кіраўніка Адміністрацыі презыдента Натальля Пяткевіч. Сам Васілевіч пасля адстаўкі адмежаваўся ад контактатаў з прэсай, рэзка адмаўляючы ў інтэрв'ю.

Кіраўнік краіны не рабіў ніякіх гучных заяваў адносна адстаўкі Васілевіча. Не было таксама ніякіх падставаў думаць, што былы старшыня Канстытуцыйнага суду мог трапіць у няміласць да Лукашэнкі. Як бачым, Васілевіч праста чакаў новага прызначэння.

Цікава, што ў той самы дзень, 8 лютага, А.Лукашэнка прыняў з дакладам Пятра Міклашэвіча. Цяпер ужо былы Генэральны пракурор праінфармаваў кіраўніка дзяржавы «пра вынікі дзеянасці працягутруры па ўмацаваныні правапарадку і законнасці ў 2007 годзе».

Паводле вынікаў гэтай сустрэчы зь цяжкасцю можна было б сказаць, што ўжо праз пару гадзін Міклашэвіч перастане займаць пасаду Генпрокурора. Лукашэнка паставіў перад Міклашэвічам задачу актывізаваць сёлета працу праваахоўных органаў па раскрыцці злачыннасці, а таксама запатрабаваў «прыняць вычарпальныя і своечасовыя заходы ў павышэнні каардынуючай ролі працягутруры і ў барацьбе са злачыннасцю і карупцыяй». Міклашэвічу быў аддадзены яшчэ шэраг распаряджэнняў, але менавіта як Генэральному пракурору. I вось рэпты...

Варта адзначыць, што чуткі пра тое, што Пётар Міклашэвіч просіцца ў адстаўку з пасады Генпрокурора, хадзілі ўжо досьць даўно. Казалі, што ў сънечні Міклашэвіч быццам бы пісаў рапарт на імя Лукашэнкі з просьбай вызваліць з пасады. Ня выключана, што гэта магло быць звязана са скандалам са зьбіццем кадэбістамі старшыні камітэту дзяржканторлю Зянона Ломаця. Разам з тым, на апошній сваёй прэс-канферэнцыі 16 студзеня Міклашэвіч, адказваючы на пытаньне пра магчымую ад-

PHOTO BY MEDIA.NET

Рыгор Васілевіч

нарадзіўся 13 лютага 1955 у Менску, скончыў БДУ (1980), доктар юрыдyczных навук (1994). Член Канстытуцыйнага суду з 1994 г. У час працы першага складу КС (1994—1996) шмат разоў выказваў нязгоду з пазыцыяй яго старшыні Валера Ціхіні. З 13 студзеня 1997 да 2008 — старшыня Канстытуцыйнага суду.

стаяку, ражуча сказаў: «Гэта няпраўда».

У любым выпадку, Пётра Міклашэвіч атрымаў ня «прыльную» і ціхую працу ў выглядзе старшыні Канстытуцыйнага суду. Прывінчэнне ж Васілевіча можа азначаць зъмяншэнне ролі Генэральнай працягутруры.

Зыміцер Панкавец

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Пятро Міклашэвіч
аднагодак А.Лукашэнкі, нарадзіўся ў 1954 у Касцеце на Вялейшчыне. Скончыў БДУ, працаў судзьдзём Гомельскага абласнога суда, першым намеснікам міністра юстыцыі, першым намеснікам старшыні Вярховнага суду (1999—2004). Пасаду генэральнага працягутрура займаў з 29 лістапада 2004.

КАМЭНТАР

Васілевіч у ролі «добрага съледчага»?

Піша Аляксандар Класкоўскі.

Вызначальнym ёсць іміджавы момант. І Міклашэвіч, і Васілевіч — людзі Систэмы. Але калі першы ў вачох Эўропы ды нашай незалежнай грамады асацыюеца з малапрывабнымі рэчамі кшталту палітычных рэпрэсій (за што і трапіў у сьпіс невыязных), то другі, якія круці, — з выступам у абарону беларускай мовы ды скасаваньнем дазвольнага штампу на выезд.

Усе ведаюць клясычную гульню ў злога і добрага съледчага. Дык можа цяперашняя ракіроўка мусіць прадэмансстрація. Заходу «добрага съледчага» на пасадзе кіраўніка Генпрокуратуры — структуры непараўнальная болей важкай і ўплывовай, чым Канстытуцыйны суд? Новаму яе начальніку фармальна можна з чыстага аркуша пачынаць і вывучэннене справаў тых самых палітвзыяў. Экс-адвакат Казуліна Ігар Рынкевіч зазначае, што «фармуляваныя Васілевічам праўнай пазыцыі ў справе А.Казуліна з вызваленнем галоўнага палітвзыяўленага стала б яркім дэбютам на новай

пасадзе...». Наіўна лічыць, што нейкі чыноўнік у нас можа ладзіць самастойную гульню. Але ў кантэксьце цяперашняга «рэнэансу» заходняга вэктару можна чакаць нейкіх новых крокуў, закліканых прадэмансстрація аслабленыне брутальнасці рэжыму. Нават калі гэта звязанеца да паказальнага вызвалення двух—трох чалавек, кадравую ракіроўку можна лічыць апраўданай. На новай пасадзе спадару Васілевічу будзе значна цяжэй карыстацца белымі пальчаткамі. Наперадзе выбары ды іншыя ўсплескі палітычных жарсыцяў, якім напаў ўлада прывыкла даваць рады вожыкавымі рукавіцамі.

У ценю крамлёўскіх зорак

Палітыка ЭС у дачынені да Беларусі ня толькі не забясьпечвае выкананьне заяўленых ёй мэтаў, але фактычна заахвочвае беларускія ўлады да правядзеньня новых рэпрэсій. Пішучь Дзяніс Мельянцоў і Віталь Сіліцкі.

Аўдыенцыя Лукашэнкі ў Сочы засведчыла ня толькі захаванье геапалітычнага патранажу Рэсей над афіцыйным Менскам, але і гатоўнасць апошняга яго прыняць. Беларуска-расейскія дачынені ў чарговы раз уваходзяць у пэрыяд нязўнанасці, калі пад пытаньне ставіцца ня толькі іх далейшы лёс, але і мэты асноўных гульцоў. Нягледзячы на, здавалася б, глыбокую інстытуцыяналізацію і нават руцинасць практична ўсіх аспектаў беларуска-расейскага саюзу шэраг пытаньняў застасцца нівысьветленым. Да іх адносяцца цэны на энэрганосьбіты, пра перагляд якіх дзялкі факта заявіл некаторыя расейскія чыноўнікі, лёс магчымых прыватызацыйных праектаў і, нарэшце, лёс самога палітычнага праекту, вядомага пад назвай «саюзная дзяржава».

На наш погляд, новы віток нязўнанасці звязаны з карэктроўкай абвешчанага ў 2006 годзе курсу на «маркетызацыю» беларуска-расейскіх эканамічных дачыненіяў, які зьдзейсніла расейскае кірауніцтва ў другой палове 2007 году. Пры гэтым беларуска-эўрапейскія стасункі ўсяго толькі адпостроўваюць шэраг пэрэтурбацый і пасяяльстваў у адносінах паміж афіцыйнай Москвой і Менскам.

Выдзяленне ў сінегні 2007 году стабілізацыйнага крэдыту памерам 1,5 мільярда даляраў ЗША і абавязчыне аб плянах новага крэдыту памерам 2 мільярды даляраў ЗША адзначыла фактычны канец накрэсленага ў 2007 годзе курсу на перавод дачыненіяў паміж Рэсей і Беларусью на рынковыя рэйкі. Пагадзіўшыся ўзяць на сябе новыя абавязкі па падтрымцы беларускай эканомікі, расейскае кірауніцтва пазбавіла афіцыйны Менск матывацый да правядзення эканамічных рэформаў, якія шырока аблікаркаваліся ў Беларусі цягам мінулага году.

Вынікі перамоваў 14—15 сінегні 2007 году ня толькі засведчылі пра

захаванье геапалітычнага патранажу Рэсей над афіцыйным Менскам, але і пра гатоўнасць апошняга яго прыняць. Суворыя выракі шэрагу палітычных апанентаў беларускіх уладаў у сінегні 2007 — студзені 2008 і пачатак новага шэрагу крымінальных справаў азначалі, на думку многіх экспертаў, канчатковы правал спробаў дыялогу паміж Беларусью і Эўрасаюзом, у якім афіцыйны Менск больш ня меў патрабы.

На тое, што стасункі паміж Беларусяв і Рэсей вяртаюцца ў фармат, вядомы яшчэ з дапушцінскіх часоў, паказвалі і выказваныні выпшэйшых кіраунікоў РФ, такіх, як прэм'ер-міністар Рэсей Валеры Зубкоў, які абяцаў пры падпісанні пагаднення аб стабілізацыйным крэдыце «не дать Беларусь в обиду».

У студзені 2008 году Менск наведаў міністар замежных справаў РФ Сяргей Ляўроў. Падчас візыту бакі дамовіліся пра сумесныя дзеяніні і агульную замежнапалітычную стратэгію. На практицы такое пагадненне выглядала як гаранты з боку Москвы афіцыйнаму Менску аб безумоўнай страхоўцы апошняга перад дэмакратызуючымі памкненіямі Захаду.

Нарэшце, прэзыдэнт Беларусі А.Лукашэнка атрымаў беспрэцедэнтную (калі ўлічыць амаль гадавую адсутнасць кантактаў паміж першымі асобамі перад сінегнем 2007) аўдыенцыю ў Сочы ў лютым 2008 г., падчас якой выпшэйшыя кіраунікі Рэсей і імаверны будучы прэзыдэнт РФ Дзмітры Мядзведзеў не саромеліся на знакі ўвагі прэзыдэнту Беларусі.

Сытуацыя, аднак, пачала атрымліваць новы кірунак у канцы студзеня 2008 году з нечаканым пачаткам працэсу вызваленія палітычных зняволеных — працэсу, лёгіка якога не адпавядала таму, што адбывалася ва ўнутранай палітыцы Менску з часоў сінеганскага саміту.

Яшчэ больш нечаканай стала сустрэча

беларускага лідэра з паслом ФРГ Гебхартам Вайсам пры канцы сінегня 2007 году. Вызваленне аднаго з найболыш вядомых палітычнаволеных Артура Фінькевіча (прысуд якому ў сінегні 2007 г. сыгніраваў, здавалася б, канец «пасяяльству» ў беларуска-эўрапейскіх дачыненіях) канчатковая падзвердзім імавернасць сур'ёзнага гандлю паміж Беларусью і ЭС, што падняло пытаньне, якім чынам на час пачатку і зъмест гэтага гандлю паўплывалі новыя павароты ў беларуска-расейскіх стасунках і якая магла бы быць прырода гэтых паваротаў.

Распаўсюджаныя афіцыйным агенцтвам навінаў БЕЛТА дадзеныя сацыялягічнага апытання, зробленага інфармацыйна-аналітычным цэнтрам Адміністрацыі прэзыдэнта РБ, сведчаць пра нечувану нізку падтрымку сярод беларусаў ідэі аб'яднання з Рэсей ў адзінouю дзяржаву (толькі каля 3 %).

Большасць рэспандэнтаў (43,7 %) лічаць, што Беларусь павінна застацца незалежнай дзяржавай і будаваць свае стасункі з Рэсей на аснове

міжнародных дамоваў, і толькі 42 % выступаюць за саюз незалежных дзяржаваў. Пры гэтым НІВОДНЫ аспект беларуска-расейскага аб'яднання ня мае большасці ў беларусаў. Так, за супольную систэму абароны выказаліся толькі 21,2 % апытаных, за адзінную валюту — 20,4%, за адзінае грамадзянства — 17,8%, за стварэнне супольнай систэмы сацыяльнага забесьпячэння — 11,8%, за адзінае падатковое заканадаўства — 6,5% і за адзінную інфармацыйную прастору — 6,4 %.

Дадзеныя афіцыйнага аналітычнага цэнтра — самая нізкая ацэнка ўзроўню падтрымкі беларуска-расейскага саюзу ЗА ЎВЕСЬ ЧАС і сярод усіх аналітычных цэнтраў, разам зъ недзяржавнымі. Фактычна, беларускія ўлады пайшли на прызнаньне таго факту, што ў беларускім грамадзтве рэальна дасягнуты кансэнсус аб

Новы кіраунік місіі АБСЭ Ганс-Еган Шміт мае погляды, блізкія да поглядаў пасла Вайса.

(выкладзеных у non-paper Эўрапейскай Камісіі ад 22 лістапада 2006 году), а наадварот, у адыходзе ад іх. У якасці жэсту добраі волі потым выкарыстоўваецца адмена альбо зъмякчэнне прынятых напрэдадні рэпрэсійных мераў — напрыклад, вызваленіе нядайна асуджаных зняволеных.

Такім чынам, рэактыўная палітыка ЭС ня толькі не забясьпечвае выкананьне заяўленых ёй мэтаў, але і наадварот, стварае адваротную матывацый для беларускіх уладаў.

Акрамя таго, ЭС па-ранейшаму ня мае магчымасці праводзіць цалкам узгодненую замежную палітыку ў рамках Саюзу. Больш за тое, асобныя краіны-сябры кіруюцца ўласнымі інтарэсамі ў правядзеніі «ўсходніх палітыкі» (што і было прадэманстратавана падчас сустэречы сп. Вайса з Аляксандрам Лукашэнкам, а таксама падчас прэс-канфэрэнцыі з паслом Францыі ў Беларусі спадарынія Мюсо). Спраба надаць дзеянням нямецкага пасла бачнасць кансалідаванага падыходу эўрапейскіх краінаў (альбо, прынамсі, Францыі і Нямеччыны) можа тлумачыцца як замежнапалітычнай падтрымкай Нямеччыны, так і асабістым інтарэсам Францыі.

Аналізуючы дзеянні ЭС у дачыненьні да Беларусі, нельга забываць і яшчэ пра адзін немалаважны фактар — працэс адкрыцця ў Беларусі дэлегацый Эўрапейскай Камісіі (фактычна, кансулюту ЭС) знаходзіцца на этапе заканччэння, і ад дзеяння і рыторыкі эўрапейскіх чыноўнікаў у дадзены канкрэтны перыяд залежыць, калі кіраунік Беларусі дасыць добро на падпісанье дамовы паміж урадам Беларусі і Эўракамісіяй.

Такім чынам, чарговая імітацыя збліжэння Беларусі з Эўропай дала эўрапейскім палітыкам магчымасць скарыстацца з такой сітуацыі для вырашэння ўласных надзённых проблемаў. У рэальнасці пераарыентацыі Беларусі на Захад ва ўмовах сучаснай палітычнай сістэмы нікто, відаць, ужо ня верыць.

Застаецца, аднак, пытаньне — ці не зъяўляюцца апошнія заходы нямецкага і французскага амбасадараў адзінай магчымасцю дзеля таго, каб знайсці хоць нейкія рычагі ўздзеяння на афіцыйны Менск, нават калі імавернасць поспеху іх дзеянняў мінімальная.

неабходнасці захаванья беларускай дзяржавы.

На наш погляд, публікацыя дадзеных апытання — неабвержнае съведчаньне таго, што тэма рэфэрэндуму аб канчатковым аб'яднанні Беларусі і Рэспублікі Беларусь уздымалася Крамлём падчас нядайных перамоваў. Таксама відавочна, што афіцыйны Менск абазначаў сваё непрыніццце такога аб'яднання.

Паслаўшы сигнал пра сваё гатоўнасць праваліць рэфэрэндум, нават калі ён будзе навязаны Москвой, Менск, фактычна, паставіў крыж на палітычным саюзным праекце, бо правядзеніе рэфэрэндуму мае сэнс для Крамлю толькі ў выпадку неаспречнай легітымнасці апошняга.

Чаргавае палішпэніе стасункаў з ЭС выглядае як спроба з боку афіцыйнага Менску мінімізаваць магчымыя непажаданыя наступствы сваёй пазыцыі ў пытаньні далейшага лёсу саюзнага праекту. Беларуска-расейская дачыненіні, такім чынам, па-ранейшаму разъвіваюцца па звыклым коле — абыццянне стратэгічнага партнэрства і больш шчыльнай інтэграцыі — незадаволенасць Крамлю цаной эканамічнай падтрымкі Беларусі — канфліктная сітуацыя ў беларуска-расейскіх дачыненіях — рэвэрсансы ў бок афіцыйнага Менску Эўрасаюзу — заклапочанасць у Крамлі магчымай «стратай Беларусі».

Тое, што Москва ня можа, а Менск не жадае выйсці з гэтага кола, выкліканы глыбіннымі прычынамі, якія ня

зводзяцца да палітыкі альбо інтарэсаў канкрэтных палітычных лідэраў.

У сваёй палітыцы датычна Беларусі Крамль перасыледзе дэльце мэты, што адна другую выклічаюць, — папершае, гэта максымальнае тармажэнне працэсу афармлення Беларусі як нацыянальнай дзяржавы з уласнай ідэнтычнасцю і геапалітычным інтарэсамі, па-другое — гэта максымальнае зьніжэнне кошту ўтрымання Беларусі ў сваёй арбіце. Але адной з гэтых мэтаў немагчыма дасягнуць, не адмовіўшыся ад другой. «Пагоня за двума зайцамі» з боку Крамлю стварае сітуацыю, якую па-майстэрску выкарыстоўвае афіцыйны Менск для вырашэння сваіх задач.

Пры гэтым палітыка Беларусі ў адносінах да ЭС застаецца пераважна функцыяй таго, што адбываецца ў беларуска-расейскіх дачыненіях, а палітыка Эўрасаюзу датычна Беларусі па-ранейшаму зъяўляецца ня больш чым рэакцыяй на дзеянні афіцыйнага Менску.

«Рэактыўны» падыход ЭС, заснованы на ўзаемнасці ў адказ на пэўныя прыхільныя крокі з боку афіцыйнага Менску азначае, што эўрайністытуты вымушаныя чакаць чарговай канфліктнай фазы ў беларуска-расейскіх дачыненіях для таго, каб на іх зъяўрнулі ўвагу.

Падрыхтоўка да новай перамоўной фазы ў беларуска-эўрапейскіх дачыненіях азначае для афіцыйнага Менску не выкананьне ўмоваў ЭС

Новая газавая вайна

Украінска–расейскі канфлікт скончыўся адмовай ад пасярэднікаў у паставках расейскага газу.

Расея ня стала адключаць газ Украіне. Кіеў пачне пагашаць запазычанасць перад «Газпромам» зь чацьвера. Такія дамоўленасці былі дасягнутыя на сустрэчы прэзыдэнта Украіны Віктора Юшчанкі і прэзыдэнта Расеі Ўладзімера Пуціна.

На пачатку лютага паміж Украінай і Расеяй разгарэўся чарговы газавы канфлікт. Яго справакавала Юлія Цімашэнка: сваімі спробамі арганізаваць пабудову газаправоду з Туркмэніі ў абыход Расеі, а найперш — дабіцца, каб Москва адмовілася ад пасярэдніка ў форме няясна каму належнай структуры RosUkrEnergo і пачала прадаваць газ Кіеву наўпрост, паводле беспасрэдных дамоваў паміж «Газпромам» і «Нафтагазам Украіны». Пры гэтым падвышэнне цаны на газ Цімашэнка прапаноўвала кампенсаваць павышэннем тарыфу на яго транспартуюку праз тэрыторыю Украіны.

Украінскі ўрад ад словаў пра ліквідацыю пасярэднікаў перайшоў да справаў. Спачатку Кабінет міністраў абмежаваў прысутнасць «УкрГаз-Энерга» (дачынай структуры RosUkr Energo і НАК «Нафтагаз Украіны») на ўнутраным рынку. А 6 лютага ануляваў сваё распараджэнне аб стварэнні «УкрГаз-Энерго».

У адказ у панядзелак «Газпром» прыграziў з аўторкам на чвэрць скараціць падачу расейскага газу ва Украіну. Падставай стала запазычанасць па наяўных плацяжах

у памеры 1,5 млрд даляраў. Прэс-сакратар старшыні прайсельння ААТ «Газпром» Сяргей Купрыянаў суправадзіў ультыматум адпаведнай статыстыкай: 1 млрд 700 млн кубамэтраў расейскага газу «аселі» ва Украіне за студзень — люты 2008 г., даўдзіў ён.

Выкананец патрабаваныні ўкраінскаму боку прапаноўвалася акурат у дзень прыезду прэзыдэнта Украіны Віктора Юшчанкі ў Москву.

Напярэдадні паездкі В.Юшчанкі ў Москву ўкраінскія ўлады ня мелі адзінства. Ю.Цімашэнка выступала за больш радыкальны падыход, прэзыдэнт Украіны настойваў на кампрамісе. Урэшце ўкраінцы пагадзіліся на часовае існаванье RosUkrEnergo — на пераходны пэрыяд, пакуль ня будуть выпрацаваныя новыя ўмовы контрактаў. Разылік расейцаў на кампрамісны настрой Юшчанкі апраўдаўся: у часе аўторкавай сустэрэчы прэзыдэнтаў Расеі і Украіны была дасягнутая дамоўленасць аб пагашэнні Кіевам запазычанасці па наяўных плацяжах пачынаючы з чацьвера.

«Мы шкадуем, што пастаянна ўзынікаюць такія праблемы», — сказаў Пуцін. — Мы дамовіліся пра далейшыя прынцыпсы супрацоўніцтва і пра ўмовы пагашэння запазычанасці. «Газпром» яны задавальняюць».

Пры гэтым за паставкі 2008 г. Украіна будзе плаціць па-ранейшаму \$179 за тысячу кубамэтраў. Расейскі кіраунік назначыў таксама, што «Газпром» і «Нафтагаз» стварылі рабочую группу для арганізацыі наўпростых стасункаў. «Мы зацікаўленыя, каб нашасе супрацоўніцтва было гранічна празрыстым», — заявіў

У.Пуцін.

У сераду ў Навасібірску першы віцэ-прем'ер Дзмітры Мядзведзеў заявіў, што пры паставках сярэдні-азіяцкага газу ва Украіну пасярэднік захаваеца. Гэта датычыцца ўжо падпісаных контрактаў.

Схема паставак туркмэнскага газу па газпромаўскіх газаправодах, але праз пасярэдніцтвом кампаніі RosUkrEnergo была навязаная Украіне ў 2005 г. RosUkrEnergo — структура настолькі таямнічая, што дагэтуль ніхто да канца ня ведае, хто за ёю стаіць. Асобныя СМИ пісалі, што яе прыбылкамі распараджаюцца асобы, блізкія да Пуціна. Іншыя сцьвярджалі, што В.Юшчанка таксама мае да RosUkrEnergo дачыненіе.

Сёлетні газавы канфлікт нагадаў ранейшыя сутыкненныні Расеі з Украінай і Беларусью. Узынікненне такіх сітуацый было б немагчымае, калі б беларускі і ўкраінскі ўрады выпрацавалі супольную стратэгію дачыненіяў з манаполіяй.

Са словаў аглядальніка газеты «Белорусы и рынок» Тацяны Манёнак, пэўныя перамовы вяліся цягам апошніх гадоў. «Паміж краінамі былі апрабаваныя адпаведныя заходы і яны мелі эфект — маю звесткі, што Расею гешэфты Беларусі і Украіны ў сферы транзыту вельмі напалохалі», — кажа Т. Манёнак.

Але пакуль відавочна, што кожны бок аддае перавагу сэпаратным перамовам з Расеяй. Беларусь пры гэтым кіруецца

ца дамоўленасцямі, дасягнутымі пры канцы 2006 г. Тоё, што цана газу для Беларусі на I квартал гэтага году была агучаная пасыль візыту ў нашу краіну Ўладзімера Пуціна, яшчэ раз съведчыць, што пытаньне вырашалася ў палітычнай плашчыні. Беларускі бок карыстаеца пэрдыбыарчай сітуацыяй у Расеі вельмі актыўна. Гэта звязана з ростам цаны на нафту і, адпаведна, непазбежным ростам цаны газу.

Паводле папярэдніх звестак, па стане на 1 студзеня 2009 г. расейскі газ можа каштаваць для беларусаў каля \$203 за тыс. куб. м. На апошніх перамовах, што адбыліся з санкцыі кірауніка расейскага ўраду Віктора Зубкова, беларуская дэлегацыя выступала за перагляд гэтай лічбы. Перамовы пакуль скончыліся безвынікова і маюць аднавіцца ў сакавіку. Беларускі бок кіруеца кароткатэрміновым пэрспэктывам атрымання ад «Газпрому» саступак — фіксаваныя, няхай і на картоткі тэрмін, цэнаў, «пэрсанальная» формулы разылку цаны на газ і г. д.

Урад карыстаеца тым, што расейцы не гатовыя да газавай вайны на два фронты, але і сам намагаеца не злаваць манаполію, зважаючы на багаты выбар у апошній спосабаў уплыву на нашую эканоміку.

«На жаль, энэргетычная залежнасць Беларусі, і без таго татальная, яшчэ больш паглыблівасць, і ў кароткай пэрспэктыве не выпадае чаекаць на супольную з украінцамі стратэгію дачыненіяў з манапалістам», — зазначыла Т.Манёнак.

Сямён Печанко

Сідорскі размаўляў з Цімашэнкай

Як паведамяюць афіцыйныя крыніцы, 6 лютага прэм'ер-міністры Беларусі і Украіны абмеркавалі актуальныя пытаньні двухбаковага супрацоўніцтва. У прыватнасці, былі разгледжаныя пытаньні нарощваньня экспартных паставак беларускай прадукцыі ва Украіну.

Экспэрт: Расея газ не перакрые, бо ёй няма куды яго падзець

Дырэктар Інстытуту трансфармацыі грамадзтва (Кіеў) Алег Соскін адказаў на пытаньні «НН» на контакт газавага канфлікту паміж Украінай і Расеяй.

Алег Соскін, дырэктар Інстытуту трансфармацыі грамадзтва (Кіеў): Ня думаю, што «Газпром» пойдзе на такі крок. Хутчэй за ўсё працягнуцца перамовы. Калі Украіна канчатковая адмовіцца да паслугаў пасярэднікаў, то плаціць давядзенца на \$100 больш, але не \$314, як кажа Расея.

«НН»: Дапусьцім, «Газпром» усё-ткі спыніць пастаўкі, што адбудзеца ў такім разе?

АС: Тэхнічна гэта немагчыма. Куды ў такім разе Расея падзене свой газ? Ці мае яна газасховішчы такога аб'ёму? У абыход Украіны гэты

газ ня пойдзе. Можна зменшыць аб'ёмы паставак, але Украіна можа ў такім разе адбраць на свае патрэбы набы-

ты ў Азіі аб'ём газу. Акрамя таго, гэта будзе скандал, якога Эўропа яшчэ ня бачыла.

«НН»: Чаму дагэтуль няма супольнай беларуска-украінскай стратэгіі дачыненняў з расейскай нафтагазавай манаполіяй?

АС: Найперш гэта віна нашага кіраўніцтва. І Юшчанкі, і Януковіча, якія праста павінны былі дамовіцца з Аляксандрам Лукашэнкам. У ідраle такую стратэгію трэба было задзейнічаць ад самага пачатку, калі нашыя краіны атрымалі ў выніку распаду СССР незалежнасць.

«НН»: Ці магчымыя зьмены ў гэтым кірунку ў

кароткай пэрспектыве?

АС: Думаю, што на гэта здольная наша прэм'ер-міністарка Юлія Цімашэнка. Ёй трэба наведацца ў Менск з камандай разумных людзей. Стварыўшы супольны газавы кансорцыюм, мы здолеем аслабіць ціск манаполіі, высаваць ёй свае патрабаваныні і ўмовы, пачынаючы з спраўядлівага падвышэння транзытнага тарыфу. Прыклад: возьмем цану газу — за апошні час яна ўзрасла з \$40 за тысячу кубамэтра да \$320. Адпаведна тарыф, які сёння складае \$1,7, павінен раўняцца \$9.

Гутарыў Сямён Печанко

СЪЦІСЛА

2007 год рэкордны ў прыцягненіі інвестыцый

У 2007 годзе ў Беларусь прыцягнута больш за \$5,4 млрд замежных інвестыцый, у тым ліку ўпершыню — \$1,3 млрд наўпростых замежных інвестыцый. У цэлым за 2007 год інвестыцы ў гаспадарку, унутраныя і замежныя, склалі 25,3 трлн руб.

Мінсувязі ўшчувае «БеСТ» і «БелСел»

«БеСТ» і «БелСел» на выканалі паказчыкі па паслугах сувязі, а іх фінансавы стан у крытычнай сітуацыі, заявіла намесніца міністра сувязі Ларыса Лабковіч. Гадавое заданне па аказаныні платных паслуг «БеСТ» выкананаў на 13%, а «БелСел» — на 58%. Пры гэтым спн.Лабковіч удакладніла, што кампаніі атрымалі заданыні з улікам іх жа

прапановаў. «БеСТ» абслугоўвае 181,6 тысячі абантэнтаў, сетка апаратара паўкрывае 24% тэрыторыі Беларусі. Абанэнцкая база «БелСел» складае 92,7 тысячі карыстальнікаў, ахоп тэрыторыі — 52,5%. У аднаго зь лідэроў рынку — МТС — абантэнцкая база 3,8 млн чалавек, паўкрыцце тэрыторыі — каля 88%, а гадавы прыбыток — каля 392 мільёнаў даляраў у эквіваленце.

Рэзэрвы скараціліся

Паводле Нацбанку, паводле стану на 1 лютага золатаўалотнія рэзэрвы Беларусі скараціліся на 1,3% да \$4,928 млрд. Паводле стану на 1 студзеня яны складалі \$4,993 млрд. Валютныя рэзэрвы скараціліся на 3,5% да \$3,918 млрд. Аб'ём каштоўных мэталаў павялічыўся на 9,6% (да \$928,2 млн).

СП: www.bsb.by; **БелААН**

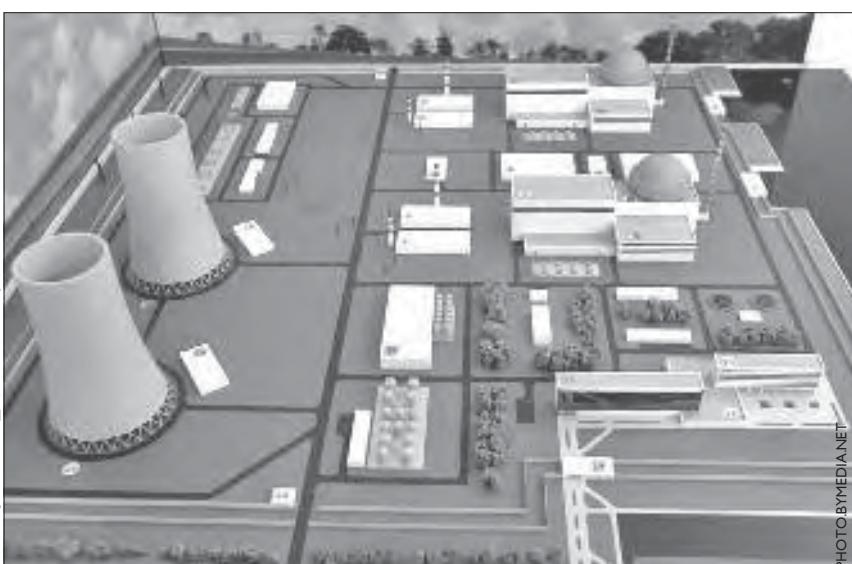

PHOTO BY MEDIANET

Прадаецца

дзеяная жывёлагадоўчая ферма

да 2500 га лоў сувіньяную адначасовай пастаноўкі

Magchymae здаваныне ў арэнду

Рэзлердзім іншыя прапановы ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва

Тэл.: 8 017 220 59 45

Шура-бура вакол нафты і Ломаця

Аляксандар Лукашэнка падтрымаў прапанову Камітэту дзяржкантролю аб стварэнні рабочай групы па комплекснай праверцы рэалізацыі нафтапрадуктаў.

Як паведаміла прэсслужба А.Лукашэнкі, гэтая прапанова прагучала 11 лютага падчас дакладу старшыні КДК Зянона Ломаця, які пайнфармаваў А.Лукашэнку аб выніках працы ведамства ў

студзені. Прадугледжваеца, што ў рабочую групу ўвойдуць прадстаўнікі КДК, Генпрокуратуры, МУС і КДБ.

Афіцыйна гэта тлумачыцца там, што, маўляў, падчас праверак на нека-

торых аўтазапраўках была выяўлена наяўнасць дызпаліва ў бэнзыне AI-95. Аднак справа, канечно, ідзе аб пепрадзеле сфероў уплыву і прыбыткаў ад гандлю нафтай і нафтапрадуктамі.

Менавіта жаданьне Камітэту дзяржаўнага кантролю (ці кагосці над ім) праверыць нафтавы рынак выклікала шуру-буру вакол Зянона Ломаця. Хвала чутак і кампраматаў у дачыненні да яго пракацілася ў апошнія тыдні.

Гэтак, інтэрнэт-СМИ

распаўсюджвалі чуткі пра атручэнне кіраўніка КДК Зянона Ломаця парамі ртуці. СMI, у прыватнасці, паведамлялі, што З.Ломаць у рабочым кабінэце знайшоў шарыкі ртуці, а праз некаторы час «адчуў сябе дрэнна і зьвярнуўся па мэдыцынскую дапамогу». Іншыя СМИ плязвалі, што супраць З.Ломаця распачатая крыміналная справа. У прэсслужбе Камітэту дзяржкантролю ўсе гэтыя чуткі зънялі.

Мікола
Бугай

Мілінкевіча стамілі праразейскія сілы

У панядзелак у Магілёве адбыўся чарговы ўстаноўчы сход «Руху «За Свабоду».

Сход зьбіраўся дзеля фармальных працэдураў, неабходных для регістрацыі «Руху» ў Мін'юсце. Аляксандар Мілінкевіч выкарыстаў яго, каб заявіць, што «цяжка супрацоўнічаць з палітычнымі партыямі, погляды якіх на далейшае раззвіццё Беларусі дыяметральна супрацьлеглыя дэмакратыі незалежнасці краіны».

Гэта ўжо трэцяя спроба грамадзкага аб'яднання афіцыйна аформіць сваё існаванье. У мэрпрымечтве ўдзельнічала больш за 60 чалавек з розных гарадоў.

Пасьля таго, як ўсе пратакольныя пытаньні былі вырашаныя, удзельнікі абмеркавалі палітычную ситуацыю ў краіне і далейшыя пляны дзеяння. Настрой быў сувяточным, многія былі нават зьдзіўленыя адсутнасцю перашкод з боку ўлады.

Ізноў абраны старшыня «Руху» А.Мілінкевіч заявіў, што «нам патрэбнае адзінства ня толькі ў барацьбе з дыктатурай, але і ў поглядах на раззвіццё свободнай Беларусі». Меліся на ўвазе, перш за ўсё, палітычныя хаўрусьнікі каму-

ністычных і праразейскіх поглядаў. Меркаваньне было цалкам падтрымана ўдзельнікамі сходу.

Было таксама агучана стварэнне грамадзкага камітэту ў абарону прадпрымальніка Сяргея Парсюкевіча, які цяпер знаходзіцца пад съледствем. Яго абвінавачваюць у тым, што ён нібыта зьбіў міліцыянта на Акрэсціна, калі адбываў адміністрацыйны арышт пасяля мітынгу прадпрымальнікаў 10 студзеня.

Яраслаў Сычэвіч,
Магілёў

Бунт на мясакамбінаце

Кепскае фінансавае становішча прадпрыемства выклікае скарачэнні, работнікі пратэстуюць.

У выніку далучэння Баранавіцкага мясаканцэрвавага камбінату да Бярозаўскага было заплянаванае перапрафіляванье заводу: закрыццё разнога і канцэрвавых цехаў ды пашырэнне кілбаснага і кулінарнага.

На камбінаце працевалі 600 чалавек. Ад пачатку году больш за 50 чалавек звольніліся, яшчэ 100 чалавек скарачэння. З большага гэта тычыцца адмысловых прафесій, такіх як тэхнолягі ці абавальшчык мяса.

У складанай ситуацыі апынуліся больш за 30 працоўных канцэрвавага цеху. Новае кіраўніцтва прапанавала ім ссысці на два месяцы за свой кошт, каб потым атрымаць кампэнсацыю за скарачэнне. Ці зваленіца раней, але без грошавай дапамогі.

Абураныя рабочыя сабраліся ў пятніцу 1 лютага

каля канторы. Да іх прыехаў намеснік старшыні райвыканкаму.

Пасьля зъяўленьня рэпартаражу пра падзеі на камбінаце ў мясцовых незалежных газетах «Шаг» і Intex-Press 7 лютага на камбінат завіталі супрацоўнікі КДБ. Іх цікавіў настрой людзей. Галоўнае, каб усё было ціха і не было эксплескі ды гучных акцый, папярэджвалі яны.

Іван Кавяра,
Баранавічы

Прадпрымальнікі пагражаютъ выставіць намёты на Кастрычніцкай плошчы

Лідэры прадпрымальніцкага руху 7 лютага правялі прэс-канфэрэнцыю. Галоўныя яе мэты — цвярэза зірнуць на падзеі студзеня, а таксама расказаць пра пляны перад акцыяй 18 лютага.

«Сёння нас, лідэраў прадпрымальніцкага руху, спрабуюць сутыкнуць ілбамі, неяк пасвярыць», — сказаў старшыня кампаніі «За свабоднае раззвіцьцё прадпрымальніцтва» Віктар Гарбачоў.

Паводле ягоных словаў, на сёння ў краіне не працуецца 40 % індывідуальных прадпрымальнікаў. Прыйчына — ня толькі страйк, частка пераафармляе даокументы, іншыя зьбіраюцца зьяжджаць у Расею, каб працягваць бізнэс там. Гарбачоў прывёў цікавы момант: у мэтро, на радыё і тэлебачаныні цяпер ідзе рэклама

арэнды гандлёвых пунктаў на Камароўскім рынку. Прыйчым, патэнцыйным уласнікам абяцаюць 30%-я зыніжкі. Раней праста так трапіць на Камароўку было амаль немагчыма.

Патрабаваныні прадпрымальнікаў застаюцца ранейшымі: адмена ўказу прэзыдэнта № 760; прыняцце закону аб малым бізнэсе; спыненне перасыледу прадпрымальніцкіх лідэраў. Менавіта пад такімі лёзунгамі і павінна праісьці акцыя 18 лютага, якую прадпрымальнікі хочуць пачаць а 12:00 на Каст-

рычніцкай плошчы.

Алесь Макаеў прапануе радыкальны мэтад змагання за свае права: «Трэба ставіць намёты на Кастрычніцкай плошчы і стаяць да той пары, пакуль улады ня пойдуть на саступкі». Паводле ягонай інфармацыі, на 16—17 лютага ўсіх прадпрымальнікаў Гомельшчыны выклікаюць у падатковыя службы.

Старшыня аргкамітету па стварэнні прадпрымальніцкага прафсаюзу «Разам» Мікалай Рамашын лічыць, што з ІП можа скласціся такая ж ситуацыя, што з будаўні-

камі, які масава зьяжджаюць на заробкі ў Расею.

«Сёння можно гаварыць упэўнена, што прадпрымальнікі будуць удзельнічаць у парлямэнцкіх выбарах. Прыйчым, ня толькі, як сябры чыіхсьці выбарчых груп, але і як кандыдаты. Сёння мы маєм некалькі моцных кандыдатаў са сваімі камандамі, якія пазмагаюцца за месца ў парлямэнце. Хачу таксама паведаміць, што большасць дробных гандляроў у рэгіёнах гатовая падтрымаць акцыю на День Волі», — кажа В.Гарбачоў.

Зыміцер Панкавец

Паступіць у ВНУ змогуць толькі сябры БРСМ?

Стаў вядомы пералік спэцыяльнасцяў, пры паступленыні на якія да абітурыентаў будуць прад'яўляцца «асаблівыя патрабаваныні». Спачатку меркавалася, што адбор тых, хто мае права на іх паступаць, будуць ажыцьцяўляць аддзелы

ідэалёгіі і БРСМ на месцах, аднак універсітэтскому любі ўдалося пакуль перанесьці адбор на ўзровень ВНУ.

А.Лукашэнка падпісаў адпаведны ўказ 8 лютага. Як вынікае зъяго, да спэцыяльнасцяў, якія

трэпляюць пад «асаблівыя патрабаваныні», адносяцца: «дзяржаўнае кіраванье», «дзяржаўнае кіраванье і права», «міжнародныя адносіны», «міжнароднае право», «правазнаўства», «журналістыка», «міжнародная журналістыка», «мытная справа». Парадак «прафэсійна-псыхалягічнага» сумежнага ўстанаўлівае Міністэрства адукацыі.

**МБ;
інф.БелаПАН**

СЪЦІСЛА

Беларусь гатова аб'яўвіць мараторый на смяротную кару

Такую думку выказаў старшыня пастаяннай камісіі па заканадаўстве і судова-прававых пытаньнях ППНС Аляксандар Архіпаў. У 2007 годзе было вынесена толькі 3 смяротныя прыгаворы, у

мінулыя гады іх было болей.

«Amnesty International» у абарону Зьдзівіжкова

Міжнародная праваабарончая арганізацыя «Amnesty International» заклікае да неадкладнага

вызваленняныя былога намесніка галоўнага рэдактара газеты «Згода» Аляксандра Зьдзівіжкова. Паводле «Amnesty International», Зьдзівіжкоў ёсьць «вязнем сумлення», а перадрукаваныя ім з інтэрнэту ў газэце карыкатуры на прарока Мухамэда — «звычайнай

рэалізацыя свободы на самавыяўленыне». Як падкрэслівае ў сваім звароце гэтая міжнародная праваабарончая арганізацыя, супраць прысуду журналісту выступіла нават кіраўніцтва аўтаданнія мусульманаў Беларусі.

МБ

«Небясьпечнейшыя за апазыцыю»

Група жанчынаў — сваячак асуджаных, а таксама нязгодных з рашэннямі судоў у сваіх грамадзянскіх спраўах — зладзілі прэс-канфэрэнцыю. Яе тэмай была ацэнка дзейнасці сучаснай судовай сыстэмы Беларусі: ці заўёды выракі судоў справядлівія і абронаваныя, і як хутка выпраўляюцца імаверныя памылкі судзьдзяў.

Сустрэча была пабудавана ў форме маналёгаў. «Людзі, што сёньня тут сабраліся, распавядуць розныя жыццёвымі гісторыі. Але іх яднае адно — неабронтаваныя і несправядлівія прысуды супраць іх, ці іхных блізкіх, а таксама незаконнае ігнараваныне іхных спробаў аднаўлення справядлівасці з боку чыноўнікаў», — адзначыла юрыст Тамара Сяргей.

Гісторыі, што пачулі прысутныя, былі вельмі розныя. Ніна Міранович з Жодзіна змагаецца за свайго сына — асуджанага на трыцаць гадоў турмы нібыта за забойства былога жонкі.

«У часе съедзтва сына тры дні трымалі голым у камеры, зьбівалі, парвалі лёгкае, і ён ня выгрымаў — узяў віну на сябе, бо думаў, што суд усё паставіць на месцы», — плачуны рассказае мачі.

Паводле ейных словаў, акрамя «прызнання» сына, у съедчых не было ніякіх доказаў.

«Я, Аляксандар Крот, на дадзены момант — бомж. У 2004 г. я атрымаў інваліднасць, прычына — быў ліквідатарам на ЧАЭС. У тым жа годзе праз суд мая былая жонка пазбавіла мяне ільготаў і жыльля», — рас-

Сямен Печанко

павёў адзін з удзельнікаў сустрэчы, жыхар Менску.

Сп.Крот ня можа зразумець, навошта было аддаўваць здароўе ў Чарнобылі, каб гадамі змагацца з чыноўнікамі за сваё права на жыццё.

Сын Тамары Качатковай стаў ахвярай менскіх рыэлтарскіх агенцый — і вось ужо некалькі год жанчына шукае праўды ў судах, кабінатах праукратуры, піша Лукашэнку лісты: «Я пісала прэзыдэнту, што нашы чыноўнікі наносяць значна большую шкоду ўладзе, чым апазыцыя, але адказу не атрымала».

Ніхто з прысутных ня здолеў адшукаць праўды ва ўласнай краіне паасобку.

Паводле словаў Людмілы Кучуры, на свае канкрэтныя пытанні жанчыны «атрымліваюць адпіскі ад службовых асобаў судоў і Генэральнай праукратуры», а з многімі з іх «чыноўнікі наагул спынілі перапіску». Таксама яна раскрытыкавала працу менскага прадстаўніцтва ААН — ейная скарга, дасланая на менскі адрес арганізацыі, дагэтуль не адпраўленая ў Жэнэву. Спн.

Кучура кажа, што мае звесткі пра выпадкі, калі падобныя скаргі так і не траплялі да разгляду.

Не знайшоўшы падтрымкі і разумення ў свай краіне, жанчыны згуртаваліся, каб разам паспрабаваць прыцягнучы увагу да сваіх праблемаў па-за межамі Беларусі. Дзеля гэтага яны зладзілі шэраг акцыяў — пікетавалі пасольства Беларусі ў Кіеве, пратэставалі ў Рәсей ў часе саміту «вялікай восемкі», накіравалі прэзыдэнту Рәсей сем тэлеграмаў з просьбай пасадзейніцаў сустрэчы з беларускім прэзыдэнтам, а таксама пісалі старышні ПАРЭ Рэнэ ван дэр Ліндэну.

Жанчыны ўдзельнічалі ў «Сацыяльным маршы» ў лістападзе мінулага году, з'явіліся зь лістамі да старшыні Вярхоўнага суду Валянціна Сукалы, тагачаснага генеральнага праукратора Пятра Міклашэвіча, сакратара Рады Бяспекі Віктара Шэймана, Мітрапаліта Філарэта. Апошні — адзіны, хто паабяцаў з'явіцца да Лукашэнкі з просьбай дапамагчы жанчынам.

Неаднаразовыя звароты да самога прэзыдэнта не

прынеслы плёну. 9 студзеня яны зноў з'явіліся ў Адміністрацыю прэзыдэнта з просьбай аб асабістым прыёме, аднак 11 студзеня атрымалі адмову за подпісам начальніка ўпраўлення па працы са зваротамі грамадзянаў Адміністрацыі прэзыдэнта Станіслава Бука.

«Нашия чыноўнікі ў СМІ расцэнъваюць увагу міжнародных структураў да пытанняў праву чалавека ў Беларусі, як умяшаныне ва ўнутраныя справы краіны», — з'явілася Ларыса Качаткова.

Яна лічыць, што ў сътуцьці, калі праблемы грамадзянаў ігнарующа ўладамі ўласнай краіны, увага і падтрымка з боку іншых краін — будзе вітацца пакрыўджанымі: «Наш прэзыдэнт не сустрэўся з намі, і таму я ўдзячная амэрыканскому пасольству і асабісту прэзыдэнту ЗША за тое, што ён гэты час знайшоў, адказаў на наш ліст, ўдзячная за ўвагу да нас», — сказала жанчына.

«У дадзеным выпадку чыноўнікі маюць справу не з апазыцыйнымі палітыкамі, зь якімі яны ўжо даўно выпрашавалі надзеіны мэханізм дачыненняў», — падкрэсліла пры канцы сустрэчы Тамара Сяргей. Цяпер улада сутыкнецца з простымі людзімі, якія ад яе пацярпелі і пачалі арганізоўваць, каб дамагчыся справядлівасці. Самаарганізацыя пакрыўджаных грамадзянаў — гэта страшней за апазыцыю, лічыць праўнік.

Па выніках прэс-канфэрэнцыі было вырашана працягваць акцыі пратэсту і рыхтаваць звароты ў дзяржаўныя органы і да замежных арганізацый. Была агуланая і падтрыманая ўсімі ідэя выдаць асобным зборнікам справы пацярпелых. Матэрыял сабраны — кожны дакумент, усе лісты-адпіскі, засталося толькі надрукаваць.

Сямен Печанко

Пасол Багданас: «Калі ў Беларусь ня прыйдуць літоўскія інвестыцыі, то прыйдзе наш «вялікі брат» з Усходу»

У сераду, 13 лютага, пасол Літвы Эдмінас Багданас даваў прэс-канфэрэнцыю, якая падсумавала першы год ягонай працы ў Беларусі, а таксама праходзіла напярэдадні 90-годзьдзя абвяшчэння Літвой незалежнасці, якое будзе съвяткованацца 16 лютага.

На думку Багданаса, дыялёг між Беларусью і Эўрасаюзам не адываецца. «Не ідзе гэты дыялёг чамусыці. Калі мы хацелі стаць сябрамі ЭС, то імкнуліся да гэтага дыялёгу любымі шляхамі. Калі перад намі зачынялі адны дзверы, то мы ішли празь іншыя. Ня трэба нікога абвінавачваць у тым, што адываецца пяпер».

Журналістка БЕЛТА спыталася, ці не зъбираецца Літва зьнізіць цэны на візы для грамадзянаў Беларусі ў адказ на адпаведны крок Беларусі. Такое пытаньне пакінула неўразумен'не ў Э.Багданаса. «За студзень мы выдалі дзесяці 3 тысячи віз, 30 % зь іх бясплатныя. Гэта ў два—тры разы болей, чым выдаюць нашы калегі ў Вільні. Паглядзіце расцэнкі на сайце беларускага пасольства ў Літве. Гадавая віза каштуе 260 зўра. На-

ведваць вашу краіну могуць толькі багатыя бізнесоўцы. Простым грамадзянам рабіць гэта праблематычна», — сказаў пасол. Ён зазначыў, што цяпер абміркоўваеца пытанье, каб грамадзянам, якія жывуць за 50 кіляметраў адапал мяжы, выдаць пасъведчаныя на пяць гадоў, якія дазволяць ездзіць бязь візаў. Праўда, знаходзіцца па гэтых пасъведчаннях можна будзе толькі ў межах гэтай пяцідзесяцікіляметровай зоны», — кажа Э.Багданас.

Літва зацікаўленая, каб іхняя інвестыцыі прыйдоць ў Беларусь, але літоўская праціўніцтва сутыкаюцца з мноствам бюракратычных перашкодаў. «Вашы газэты пішуць, што ў Беларусі добры інвестыцыйны клімат, я вам веру. Толькі чамусыці перад нашымі канцэрнамі ставяцца вялікія бюракратычныя шлагбаўмы. Мноства праектаў ляжаць на сталах і ў шафах беларускіх чыноўнікаў, ім не даюць ходу. Я асабіста прашу нашых бізнесоўцаў інвеставаць у Беларусь, але ёсьць аб'ектыўныя прычыны, якія не дазваляюць нам ісці

сюды поўным ходам. Літоўцы пачалі рэканструкцыю стадыёну «Трактар», але каб цалкам развіць інфраструктуру, трэба пабудаваць побач з пляцоўкай некалькі дамоў. Атрымаць дазвол на падобнае будаўніцтва вельмі цяжка. Нашы інвестыцыі ўкладваюцца ў бровар «Аліварыя», яшчэ ёсьць некалькі праектаў, але гэтага вельмі мала. Калі ў Беларусь ня прыйдуць літоўскія інвестыцыі, то прыйдзе наш «вялікі брат» з Усходу», — лічыць Э.Багданас.

Спадара пасла таксама папрасілі падвесыці вынікі свайго першага году працы ў Менску. «Была падпісаная дамова аб дэмаркацыі мяжы — гэта амаль 700 кіляметраў. Прапаце 11 памежных пераходаў, памежнікі і мытнікі добра супрацоўнічаюць. Таварызворот летасць павялічыўся на 36%. Ён склаў 1,115 мільярдаў даляраў. Клайпедзкі порт на 20% загружаны беларускім таварамі, у асноўным каліем. Клайпеда ўвогуле стала ледзьве не беларускім портам», — кажа дыпламат.

Зыміцер Панкавец

«Белая Русь» адказала Баршчэўскуму

Намеснік кіраўніка грамадзкага аб'яднання «Белая Русь» С.Пігараў даслаў адказ старшыні Партыі БНФ Лявону Баршчэўскуму. Ліст кіраўніку «Белай Русі» Аляксандру Радзікову быў накіраваны яшчэ ў першай палове сінежнія, але адказ прыйшоў амаль праз два месяцы. С.Пігараў піша наступнае: «На ўзынятыя ў Вашым звароце пытаньні неаднаразова даваліся адказы, што шырока адлюстроўваліся ў прэсе, і на сёньня яны ня маюць эффекту на візны. Таму гэта, на нашу думку, не патрабуе дадатковага абмеркавання».

У сваім лісце палітык і педагог Лявон Баршчэўскі звольшага закрануў праблемы, звязанныя з сферай адукцыі — палітычныя ціск у ВНУ, закрыцьцё Гуманітарнага ліцэю імя Якуба Коласа,

адсутнасць беларускамоўнай вышэйшай адукцыі. Да апошняга часу не было вядома, дзе ж знаходзіцца юрыдычны адрас «Белай Русі». На лісце, які прыйшоў Баршчэўскуму, адрас адпраўшчыка пазначаны так: «г.Менск, вул.Фрунзе, 5-205, РГА «Белая Русь». Варта адзначыць, што па гэтым адрасе месцыцца Дом літарата.

Сам Баршчэўскі пра адказ «Белай Русі» кажа так:

«Мыне зьдзівіла сама хамская манера дасылаць адказ праціўніку паўтара месяца пасля таго, як ліст быў накіраваны. Акрамя таго, няма адказу па сутнасці. Мы прыводзілі мноства фактаў, якіх падручнікі, контурных карт, вучэбных матэрыялаў на беларускай мове не існуе, як прычынаюць студэнтаў, каго выкінулі за палітычныя погляды з

ВНУ. І казаць, што недзе ў СМІ на гэтыя пытанні былі дадзеныя адказы — чыстая бюракратычная адпіска. Гэта

паказвае, што арганізацыю «Белая Русь» будуць ствараць на такой вось хамской аснове».

ЗП

220034 г. Мінск
вул. Фрунзе 9.5-205
РГА «Белая Русь»

R RR088232832BY

ЗАКАЗНОЕ ПІСЬМО

Пра два новыя фільмы — афіцыёзны і андэграўндны — піша Андрэй Расінскі.

Дзесяць мільёнаў адданых беларусаў

Новая стужка «Беларусьфільму» «Шыт Айчыны» (рэж. Дз. Скварцоў) наносіць прыцэльнія ўдары па імаверным праціўніку.

«Ірак, 1991. Югаславія, 1999» — сцэны вайны. Разбамбаваныя і расстраляныя абаронцы перпяць паразу.

Расейскі палігон. Паседжаныне сакратарыту абароны, старшыня якога чамусыцы нагадвае расейскага прэм'ера Міхаіла Фрадкова. Генэрал гаворыць пра сакрэтную праграму «Шыт Айчыны». Адышлі дзеяньне разгортаецца ў Беларусі.

Таленавіты лейтэнант Аляксей Стрыжаў запрошаны на працу ў сакрэтыні інстытуту, дзе знаёміца зь пекнай дачкой дырэктара. Але прадажны агент (Анатоль Кот) спрабуе выкрасыці дзяржаўныя таямніцы і сапсаваць маладым заручыны...

Рэжысэр Дзяніс Скварцоў, калі навучаўся ў Акадэміі мастацтваў, рабіў цікавую ані-

мацюю, зьдзіўляў мантажом і ракурсамі ў дыплёмнай карціні «Ліка. Дзембельская байка».

Новы фільм Дзяніса Скварцова — дзіўнае спалучэнне сталінскага сюжэту, брэжнეўскай вяласці і лукашэнкаўскага глямуру.

У 1930-я заходнія шпегі былі гітом на судовых працэсах; кінаэкран палахад атрутнікамі, звойцамі і выкрадальнікамі «партыйных белетаў». У 1970-я імпэт съцішыўся, але ідэалагічныя ворагі ў шапку ня спалі і дабіраліся нават да «Дыямантава руکі».

«Шыт Айчыны» — блікляя копія старой канфрантациі. «Агент» Анатоль Кот і «гэбіст» Алег Гарбуз спрабуюць стварыць харкторы, але канфлікты фільму съпісаныя з вайсковых статутаў, сюжэт

рассыпаецца. Нікому не патрэбныя аўтагонкі, крышкачку сэксу, шпегаўская сходка ў Траецкім перадмесці (!) — і адсутніца чалавечых пачуццяў.

«Шыт Айчыны» спрабуе ўвасобіць «дзяржаўную ідэалёгію» на сучасным матэрыяле. Галоўным мітам рэжыму да нядайняга часу была вайна. Але съведкі і героі яе сыходзяць. Трэба шукаць новыя падваліны. «Шыт Айчыны» — як абвяшчаюць у канцы фільму — гэта дзесяць мільёнаў беларусаў, патрыятычна адданых (вядома каму), прав-

ільных.

Сыцьверджаньне завісае ў паветры, канвульсуе гістэрычны чырвона-зялёны гамай. Самалёты-зынішчальнікі й гелікоптэры, пафарбаваныя ў карэктныя камуністычна-ісламскія колеры; геранія страліе ў ціры ў чырвонай саколы; зялёнае і арнамэнт на афармленыні.

Лёгкі лукашэнкаўскі глямур: дарагі аўто, шыкоўная сукенка (набор колераў той жа), мадэлькі подыпому — як прызы для пераможца і пазнака «стабільнай квітнеючай Беларусі».

Сталінская ідэйнасць разбешчаная спажывецкім азартам. Рэстараны, раскошныя пакоі агента, багатыя вайскоўцы...

Выбух самалёта, некалькі кампутарных заставак і надпісаў мусіць апраўдаць гропы, укладзеныя ў кіно, але тых эфектаў для поўнамэтражнай стужкі замала.

Стваральнікі фільму ня вераць ва ўласную «выхаваўчую» місію, але галачку ставіць трэба.

што стаіць за ім.

Мітусыліва-ваучынымі жэстамі ціхары раскідаюць съвечкі, запаленыя ў горн зьняволеных і зынікльых — а твары свае хаваюць; у вачох міліцыянта, які арыштуювае Клімава, — разгубленасць і сорам. «Маладафронтайцы» выглядаюць самотнымі, а міліцыя згуртаванаю і начыпчанай. Але твары адных — прасьветленыя; твары другіх — аナンімна-блікляя. Са сваёй уласнай волі і паводле свайго выбару.

За калочым дротам — царкоўны крыж. Эмблематычны кадар.

Дабро толькі здаецца безбаронным. «Мне шкада гэтага чалавека, — кажа І. Казуліна пра Алксандра Лукашэнку. — Ён глыбока няшчасны. А мы верым у сьветлае».

Фільм «Вязні сумлення» не без шурпатацца. Але ў ім праўда, сэрца і чалавечая салідарнасць. У канцы стужкі гледачоў заклікаюць пісаць лісты палітычнаволеным — і цяжка ўявіць, што хтосьці не адгукненца.

Карціна знятая для канала «Белсат» і, магчыма, будзе даступнай на дысках.

сына, а Марыя Фінькевіч называе сябе «маці рэвалюцыянера». Бацькі Севярынца апавядаюць пра сына — Паўла фільм засыпей на лесапавале й па вызваленіні.

Словы юрыстаў і праваабаронцаў удакладняюць карціну, але найважней — асабісты позірк і слова блізкіх.

У асобных кадрах схопленыя ня толькі і настолькі час, палітычнае і асабістое съвядчанье, але маральны выбар і тое,

Дабро толькі здаецца безбаронным

«Вязні сумлення» (рэж. Вольга Мікалайчык) — не без шурпатацца.

Дакументальная-публіцыстычная карціна «Вязні сумлення» здымалася не-калькімі беларускімі рэжысёрамі на працягу апошніх двух гадоў. Прозывішчы творцаў у стужцы не пазначаныя, што ў нашых умовах зусім ня дзіўна. Прадусарам і аўтарам 51-хвілінай карціны выступіла рэжысёрка Вольга Мікалайчык.

Ніякіх закадравых камэнтараў, штучнага патасу; фільм амаль аскетычны — толькі съведчаныні ў любоў блізкіх — і архіўная хроніка. Апэраторы карціны зънялі рэдкія кадры беларускіх калёній — але ня гэта галоўнае.

Ірина Казуліна гатуе ежу для мужа, спатканыні зь якім дазволеныя толькі троі разы на год; бацька Зымітра Дашибевіча дабраслаўляе выбар свайго

ПАДПОЛЬНЫ СПЭКТАКЛЬ ПРА ГЛЯБАЛІЗАЦЫЮ. Свабодны тэатар прэзэнтаваў у Менску на прыватнай кватэры свой новы спектакль «Грум-Грум», паводле апавяданьня сучаснай нямецкай пісьменьніцы Дэі Лоэр «Бэрлінская гісторыя». Яна пра трагедыю маленькага чалавека ў мэгаполісе.

Літаратурны конкурс да 90-годзьдзя БНР

Беларускі ПЭН-Цэнтар, Саюз беларускіх пісьменьнікаў і Беларуская асацыяцыя журналістаў абвінчалаў літаратурны конкурс «Незалежнасць — гэта...», прымеркаваны да 90-годзьдзя БНР. Да разгляду прымаюцца літаратурна-публіцыстычныя творы на тэму беларускае незалежнасці і гадавіны Сакавіка. Аб'ём твораў мае быць не большы за 6 тыс. знакаў, дасылаць іх можна да 10 сакавіка на e-mail: pen@vessobel.by. Або попнтай: 220050, Менск, а/c 218.

Беларусі перададзены архіў Агінскага

Пасол Рады народных прадстаўнікоў Рэспублікі Беларусь ў Вялікім Княстве Літоўскім архіў Міхала Клеафаса Агінскага на мікрофільмах і кампакт-дывісках. Ён змяшчае 6 тысяч лістоў. Ад 1833 г.

дакумэнты захоўваліся ў Радзе. На вяртанні архіву спатрэблілася блізу 6 тыс. даляраў. Перадача сталася магчымай пры падтрымцы ЮНЕСКА.

Беларуская рок-музыка раскуплялася ў 2007 годзе лепей, чым папса

Паводле вынікаў узнагароджання музычнай прэміі «Містэрня гуку», ў дзесяцці самых папулярных гуртоў 2007 году — 8 рок-камандаў. Галоўным

1. «J:Mors» («Босиком по мостовой»).
2. «Тяни-толкай» («Как же долго я тебя искал»).
3. N.R.M («06»).
4. «Ляпіс Трубяцкі» («Капітал»).
5. «J:Mors» («Адлегласць»).
6. «вeZ biletas» («Кино»).
7. «J:Mors» («Ледаколь»).
8. «Крамбамбуля» («Святочная»).
9. «Da Vinci» («Bum-Bum»).

10. «Крама» («Усё жыцьцё — дзіўны сон»).

Аляксей Карпюк у «Кнігазборы»

У выдавецтве «Беларускі кнігазбор» выйшаў зборнік твораў Аляксея Карпюка. У кнігу ўключаныя аповесы «Данута» і «Разывітанне з іпозіямі», драма «Канец сьвету», лісты да Янкі Брыля, Міхася Забойды-Суміцкага, Максіма Танка, Васіля Быкава, Пятра Машэрава, Міхаіла Гарбачова.

Укладальнік кнігі і аўтар прадмовы — Аляксандар Фядута. Выданыя «Кнігазбору» можна знайсці ў любой дзяржаўнай кнігарні.

У Нясвіскім замку — съцены-муляжы

Ва ўнутраным двары палацу Радзівілаў разбураны пераход-галерэя — адна з найважнейшых

канструкцыйных частак архітэктурнага помніка. Левы ад'ягоуды бок палацу выглядае як пасъля бамбованыя — фасад рухнуў, перакрыцці зламаныя, перагародкі абыспаліся. Больш як 160 квадратных метраў цяперашній пустэчы будуть закладзеныя сучаснай цэглай.

Польшча дапаможа адбудаваць фальварак Напалеона Орды

Польскі бок гатовы аказаць навуковую падтрымку ў аднаўленні радавога фальварку Напалеона Орды ў Янаўскім раёне (Берасцейшчына).

Дамоўленасць дасягнутая на сусцрэчы пасла Беларусі ў Польшчы Паўла Латушкі з намеснікам міністра культуры Польшчы Томашам Мэртам. **Паводле радыё «Рацыя», Польская радыё для замежжа, Bulletin Online.org, БЕЛТА**

Каб служба мёдам не здавалася

Пра Зымітра Жалезнічэнку, які зрабіў беспрэцэдэнтны ўчынак — адмовіўся ад прыняцьця прысягі. Піша Віталь Тарас.

Быў такі фільм амэрыканскага рэжысэра Сыпілбэрга — «Ратуючы шарагоўца Раяна». Фільм, заснаваны на реальных фактах, распавядае пра тое, як падчас Другой усясьветнай вайны амэрыканскія войска ратуе жыхцьцё аднаго шарагоўца цаной жыхцьця іншых вайскоўцаў. Справа вядзеца пра прынцып.

У сітуацыі залюстроўя, у якой мы жывем, усё выглядае абсалютна інакш. Уявіць сабе фільм «Ратуючы навабранца Жалезнічэнку» сёньня немагчыма.

Служба ў войску, згодна з Канстытуцыяй РБ, ёсьць «святым абавязкам грамадзяніна Рэспублікі Беларусь». Але ж Канстытуцыіны суд прызнаў, што «Асноўны Закон не разглядае вайсковую службу ў якасці адзінай і безумоўнай, паколькі дае магчымасць вызваленія ад вайсковай службы альбо замену яе альтэрнатыўнай». (Рашэнне КС РБ ад 26 траўня 2000 г.) Пры гэтым суд спаслаўся на Камісію ААН па правах чалавека, міжнародныя праўныя акты і г. д.

Але ж не пра гэта я хачу сказаць. І нават не пра Зымітра Жалезнічэнку, які зрабіў беспрэцэдэнтны ўчынак — адмовіўся ад прыняцьця прысягі. І якому можа пагражадаць зараз крымінальная адказнасць за гэта.

Гаворка пра тое, што войска ў Беларусі, служыць у якім, па ідэі, павінна быць гонарам, ператвараеца ў інструмент пакарання чалавека. У дадзеным выпадку — чалавека, які не адмаўляеца служыць у войску, але хоча, каб гэта адбывалася паводле закону.

Увогуле ў гісторыі з Жалезнічэнкам уражвае неімавернае ўменьне ўлады і канкрэтных чыноўнікаў ствараць проблему зь нічога. Прынамсі, ствараць яе там, дзе яна не павінна і не магла ўзыніць, калі б гэтыя самыя чыноўнікі прайвілі элемэнтарную павагу да закону, а не да вышэйшага начальнства.

Зыміцер Жалезнічэнка адмаўляеца прымаць прысягу.

Усяго толькі ў трэх было, што выкананець рашэнне Гомельскага суду, які прызнаў (хай сабе з фармальных прычынаў) загад рэктара аб адлічэнні студэнта 2-га курсу матфаку Жалезнічэнкі незаконным. Не, склікаючы прафкам і прымаючы, задній датай, фактычна, рашэнне аб падтрымцы загаду пра адлічэнне. У прызыўной камісіі ў ваенкамаце пасылаючы Жалезнічэнку на псыхіятратычную экспрэтызу ў сувязі з тым, што прызыўнік размаўляе па-беларуску! Потым прыходзяць да высновы, што ён абсалютна здаровы і накіроўваючы у войску. Суд прымае рашэнне аб прыпынені прызыва да разгляду грамадзянскай справы аб незаконнасці прызыва Жалезнічэнкі. Але ў вайсковай часці, куды накіроўваючы навабранца, адмаўляюща падпісадкавацца рашэнню грамадзянскага суду. Адмаўляюча ўзяць пад разгляд і мэдычную даведку, паводле якой Зымітру належыць адтэрмінаванне на шэсць месяцоў і назіранье ў лекараў. Само сабой зразумела, не прымаеца пад увагу і факт галадоўкі пратэсту Жалезнічэнкі.

Тым часам афіцыйны орган Міністэрства абароны выступае з рэдакцыйным артыкулам, у якім валіць усё з хворай галавы на здаровую. Газета адвінавачвае Жалезнічэнку ў тым, што ён, нібыта, сябар БНФ. А Партыю БНФ (афіцыйна зарэгістраваную) у сваю чаргу адвінавачвае ў фашызмe і ў...

проблемах Жалезнічэнкі. Удумаша толькі — сілавое міністэрства, апрышча моцы і бясьпекі дзяржавы, фактычна, абвяшчае прапагандысцкую вайну юнаму грамадзяніну Беларусі! Які хоча толькі аднаго — каб у дзяржаве паважалі і ягоныя права. Генэралы супраць навабранца. Які годны занятак для афіцэраў беларускага войска. А які розгалас на ўсю краіну і на ўесь свет...

Мне гэта міжволі нагадала нядайнюю гісторыю, якая надарылася ў суседній дзяржаве. У Маскве хацелі хуценька засудзіць Васіля Александрына, прымусіць яго даць паказаныні супраць Хадаркоўскага, які ўжо адбывае тэрмін у зняволені. (Александрын працаў у кампаніі Хадаркоўскага «Юкас»). Падсудны пакутуе на дзве съмяротныя хваробы — СНІД у апошній стадіі і рак. Але суд, прокуратура і ФСВП (Фэдэральная служба выканання пакаранняў РФ) любым коштам хацелі выбіць паказаныні з Александрына, пакуль ён жывы, і таму ігнаравалі ўсе просьбы хворага, а таксама ягоных адвакатаў, праявіць гуманнасць. Тым на менш, хвала грамадзкага абурэння, лісты ў ягоную абарону, падпісаныя вядомымі праваабаронцамі, дзеячамі культуры, палітыкамі, галадоўка салідарнасці Міхаіла Хадаркоўскага — усё гэта нават ва ўмоўвах пущніскай Расеі дало, так бы мовіць, кумулятыўны ўзроўень. Александрын перавялі ў шпіталь, хоць і пакінулі пад аховай. Узровень праблемаў і наступстваў, якія прынеслы расейскай уладзе няўклодныя і бесчалавечныя (ў роўнай ступені) дзеяньні чыноўнікаў і суддзяў, падаўся крамлёўскім уладам празмерным, і яны пайшлі на вымушаныя саступкі. Беларускія чыноўнікі і вайскоўцы ў сувязі са справай Жалезнічэнкі не адчулу пакуль і сотай долі праблемаў у парыўнанні з маскоўскімі калегамі. Але наша задача і абавязак, я думаю, — гарантаваць самы шырокі розгалас гэтай справы. Каб ім служба мёдам не здавалася.

хроніка апазыцыі

Анто́сь Каліноўскі
у судзе.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

5 лютага

Шыдлоўскі папрасіў палітычнага прытулку

Аляксей Шыдлоўскі чакае разгляду дакумента на атрыманьне статусу палітычнага ўцекача ў Чэхіі ў спэцыяльным лягеры для ўцекачоў. У Беларусі ў дачыненіі да яго распачатая справа паводле ч. 3 арт. 339 КК («хуліганствах»). Яму пагражае 10 гадоў пазбаўлення волі. Ягоная жонка Марына Лебедзева лічыць, што ейнага мужа спраўлявалі на бойку, вынікам якой стала крымінальная справа. Нагадаем, у 1998 г. А.Шыдлоўскі быў асуджаны да 1,5 году пазбаўлення волі за аптымпрэзыдэнцкія графіцы.

Ператрус у Кацярыны Салаўёўай

У рамках распачатай супраць Кацярыны Салаўёўай крымінальнай справы па арт. 193 ч. 1 «Удзел у незарэгістраванай арганізацыі», супрацоўнік Полацкага КДБ правялі ператрус у кватэры актыўісткі незарэгістраванага «Маладога фронту». Нядайна Кацярыну Салаўёву паўторна адлічылі з Полацкага ўніверситету.

Пракуратура папярэдзіла вернікаў

Намеснік пракурора Маскоўскага раёну Менску Дзмітры Зыранаў уручыў пастару царквы «Новае Жыццё» Вячаславу Ганчарэнку другое прадпісанье. Паводле прайўніка царквы Сяргея Луканіна, прадпісанье забавязвае пастара пусыць і ў будынкі царквы прадстаўніку «Энэрграганагледу». За інтараныне першага прадпісання можа быць складзены пратакол аб адміністрацыйным правапарушэнні, паводле якога В.Ганчарэнку могуць пакараць штрафам 20 базавых величыняў (700 тысяч рублёў).

6 лютага

Вярхоўны суд пакінуў у сіле папярэджаньне ХКП–БНФ

Судзьдзяя Вярхоўнага суду Валер Самалюк вынес рашэнне паводле позывы Кансэрваторыі –

хрысціянской партыі БНФ да Міністэрства юстыцыі. Папярэджаньне, зробленое партыі Мін'юстам, застаецца ў сіле.

10 лютага

Затрымалі пінскага прадпрымальніка

У Пінску на Цэнтральным рынке ўняздзяло затрымалі актыўіста прадпрымальніцкага руху **Аляксандра Васільеву**. Міліцыянты запатрабавалі, каб ён праішоў з імі ў пастарунак. Паводле слоў вітаў прадпрымальніка, яму не дазволілі патэлефанаўцаў родным. У часе апошніх акцыяў прадпрымальнікай А.Васільеву ўжо затрымлівалі за «дробнае хуліганства». Суд праз супяречлівія паказаныні сведкаў—міліцыянтаў прызнаў ягоную віну недаказанай, аднак прысудзіў штраф за непадпрадкаўаныне супрацоўнікам міліцыі.

Віктар Шэндеровіч заклікае дапамагчы Андрэю Кіму

З такім заклікам расейскі журналіст выступіў на старонках свайго інтэрнэт-дэйніка. «Я разумею, што на тле нашай гісторыі з Александрыям усё гэта гучыць досьці побытава, але тым не менш. У Менску сядзіць у СІЗА Андрэй Кім — актыўіст моладзевага руху «Ніціяцтва», сябар маёй дачкі і прости вельмі добрых хлопец» — піша ў сваім дэйніку Віктар Шэндеровіч.

Нагадаем, у дачыненіі да А.Кіма заведзеная крымінальная справа паводле арт. 364 КК («Гвалт, альбо пагроза гвалту ў адносінах да работніка міліцыі»). Нібыта Андрэй падчас мітынгу прадпрымальнікай 21 студзеня ўдарыў супрацоўніка ДАІ кулаком і рэсек таму брыво да крэві. Яму пагражае да 6 гадоў турмы. Хлопец знаходзіцца ў СІЗА на Валадарскага.

11 лютага

Перашкоды гарадзенскаму АГП

Супрацоўнікі Міністэрства па надзвычайных ситуацыях забаранілі прымаць у гарадзенскім

офісе Аб'яднанай грамадзянскай партыі больш за 15 чалавек. У гэтым памяшканні ладзіліся, апрач партыйных мерапрыемстваў, канцэрты і культурніцкія імпрэзы. Кіраўнік абласной філіі АГП **Юры Істомін** заявіў, што атрыманая пастанова стала вынікам візыту супрацоўнікамі міліцыі разам з адказнымі асобамі гарадзенскага МНС 2-га лютага. У той дзень у памяшканні праходзіў канцэрт, прысьвечены 170-годдзю Кастуся Каліноўскага. Тады на імпрэзу сабралася больш за сто чалавек.

Зъ Лінгвістычнага ўніверсітету адлічылі Каліноўскую

Сябра Рады «Моладзі БНФ» **Анто́сь Каліноўскі** афіцыйна адлічаны зь першага курсу Менскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітetu за «непаслыходзячасць і систэматычнае парушэнне ўнутранага парадку». Нагадаем, падчас сесіі **Анто́сь Каліноўскі** быў затрыманы і 10 сутак знаходзіўся на Акредыцыне. Яму не дазволілі перадаць экзамэны. Раней з МДЛУ была адлічаная актыўістка Моладзі БНФ Ганна **Мядзведзева**.

Прадпрымальнік патрабуе суду на роднай мове

Актыўіст кампаніі «За свабоднае разъвіццё прадпрымальніцтва» **Віктар Крываль** абавінавчаеца ў «непадпрадкаўаны законным патрабаванням работніку міліцыі». 10 студзеня мікра-аутобус, у якім В.Крываль і яшчэ адзін актыўіст кампаніі **Аляксандар Цацура** ехалі ў Менск на акцыю пратэсту прадпрымальнікаў, быў спынены. У А.Цацуру застрэлілі права, звінаваціўшы ў парушэнні права лаў дарожнага руху. Калі прадпрымальнікі скіраваліся ў Менск пешкі, іх затрымалі і даставілі ў РУУС Менскага раёну, дзе склалі пратаколы. На судзе В.Крываль запатрабаваў, каб пасяджэнне вялося па–беларуску. Судзьдзяя адхіліў хадайніцтва. Тады прадпрымальнік адмовіўся адказваць на пытанні. Судзьдзяя заявіў аб пераносе працэсу на 27 лютага праз няякую сьведак.

Културны гоад

Залі не зьмісьцла ўсіх ахвотных трапіц на прэзэнтацыю
кнігі Андрэя Хадановіча.

7 лютага ў вялікай тэатральнай залі Беларускай дзяржаўной акадэмічнай трупі прэзэнтацыя новай кнігі Андрэя Хадановіча «Берлібр», што выйшла ў сэрыі «Кнігі грамады «Наша Ніва».

Прэзэнтацыя мусіла прайсці ў Доме літарата, але за некалькі дзён Хадановічу было адмоўлены ў памяшканыні з фармальнай прычынай. На колькасць слухачоў замена (месца дыскусіі) не паўпіўвала: месцаў у залі, разыпчанай на некалькі сотняў чалавек, не хапала. Людзі занадуты ўсе праходы ды ўслухоўваліся, прыўзывалісь на дыбачкі.

Хадановіч на прэсга чытаў вершы — гэта, хутчэй, была мсцідэкламація ў супрадаждынны розных творчай Манежнай музыкаў. Ягоныя выхады чаргаваліся з выступамі калегаў па іруху — Дзымітрыя Дзмітрыяў, Марыіка Мартысевіч — больш традыцыйнымі, а гасцамі відовішчными — перформансамі Віктара Жыбуля і Веры Бурдаў.

Замежны госьці, доктар Ульрых Яненец, прадстаўнік Бэрлінскага Літаратурнага калёўкіому, селячны на краёку спэны, бо места ў залі не было, толькі дзвіўся, якой папулярнасцю ў Беларусі карыстаешч пазэзія. «Пію ж, здзягніццаў свободы слова мае срае плюсы», — жартаваў у адказе Лявон Барышэвіч.

Вялікі дзякую за падтрымку

Віктару Н. зь Менскага раёну.

Сяргею В. з Баранавіцкага раёну.

Лявонцію А. з Полацкага раёну.

Паўлу С. з Горацкага раёну.

Іне С. з Барысаўскага раёну.

Генадзю Л. з Гомелю.

Іне С., Аляксандру С. з Горадні.

Сяргею А. зь Берасьця.

Т.Б. з Магілёва.

Юр'ю Б. з Кобрынскага раёну.

Ганыне П., Алене Б. зь Віцебску.

Тамары К. зь Бешанковіцкага раёну.

Аляксандру Д. з Карэліцкага раёну.

Паўлу К., А.С., Карапаліне М., Маргарыце С., Міхailу Ж., Ігару Б., Альбэрту С.,

Аляксандру Ф., П.Д., А.В., Тарэсе Р., Ю.Л., Анатолю

Л., Б., Алегу Ю., Настасіі Ж., Алегу Л. зь Менску

Франц Сіўко.
Дзень Бубна. —
Менск: Логвінаў,
2008. — 276 с.

Замаўляйце кнігі
сэрыі

«Кнігарня «Наша
Ніва»

праз т.:
(029) 505-39-11,
(029) 126-36-87

або праз e-mail:
knihi@me.by

ПАВЕДАМЛЕЊНЕ

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3012 206 280 014**

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты			Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"				
Агулам				

Kacip

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3012 206 280 014**

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты			Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"				
Агулам				

КВІТАНЦІЯ

Kacip

М.П.

**Каб
ШТОТЫДЗЕНЬ
атрымліваць
газэту,**

дасылайце адрасы
і гроши за газэту.
Кошт на месяц —
8 тыс. рублёў.

1) Просім усіх
ахвотных чытаць
газэту паведамляць
у Рэдакцыю свае
адрасы і тэлефоны.
Гэта можна зрабіць
праз: тэлефоны:
(017) 284-73-29,
(029) 260-78-32,
(029) 618-54-84,
e-mail: dastauka@nn.by,
паштовы адрас:
220050, г.Менск,
а/с 537.

2) Просім у блянку
банкаўскага
паведамлення ці
паштовага пераказу
дахладна
і разборліва
пазначаць адрас,
у тым ліку паштовы
індэкс і код
пад'езду.

Выбар генэрала

Авантурист, таленавіты тактык партызанскай вайны, генэрал розных армій — спрэчкі вакол ягоных асобы і дзейнасьці ня сціхнуць яшчэ дуога. 10 лютага споўнілася 125 гадоў з дня народзінаў Станіслава Булак-Балаховіча. Піша Алег Дзярновіч.

Ён мог бы стаць расейскім герояем першай усясьветнай вайны — здрэшты, і стаў, пачаўшы службу ніжнім чынам і мейшы ў 1917 г. ужо ранг паручніка, атрымаўшы Георгіеўскі крыж, тро ступені і тро ордэны Сль.Ганны. Ён мог стаць героям антыбальшавіцкага расейскага супраціву — здрэшты, і стаў, прывёўшы 2 лістапада 1918 г., яшчэ ротмістрам, два дывізіёны (каля 800 шабель) ад «чырвоных» у Пскоўскі корпус «белых». У чэрвені 1919 г. ён атрымаў ранг палкоўніка, а ў ліпені 1919 г. на прапанову генэрал-лейтэнанта Арсеньевана камандуючы Паўночна-Заходнія арміяй генэрал-лейтэнант Радзянка наад Станіславу Булак-Балаховічу ранг **генэрал-маёра** за паспяховае вызваленіне ад бальшавікоў Пскова. Пэўна, заслужаны ён перад Эстоніяй і Латвіяй, бо ягоныя часыці ўжо як Асобныя аддзелы БНР у Балты ў канцы 1919 — пачатку 1920 г. займалі пазыцыі пад Ізборскам на антыбальшавіцкім фронце паміж эстонскай і латышскай арміямі. Перамовы ўрадаў Эстоніі і Латвіі з Савецкай Расеяй зрабілі непажаданым знаходжаныне ўзброеных аддзелаў Булак-Балаховіча ў Балты.

Так некалі і з камандаваньнем «белага» руху на паўночным заходзе ў яго не склаліся адносіны, нягледзячи на паспяховыя вайсковыя апэрацыі. Балаховіч зь юнацтва быў блізкі да эсераў. Галоўнакамандуючы ж Паўночна-Заходнія арміяй **генэрал ад інфантэрыі** Мікалай Юдзеніч, хоць і сам меў беларускую паходжаныне, але цвёрда стаяў на прынцыпах расейскага манархізму і адмаяўляў права «іншародцам» на самастойнае існаванье. Гатоўнасьць Балаховіча да службы ў беларускім войску, бе-

зумоўна, паўплывала на яго адхіленыне ў канцы 1919 г., паводле загаду Юдзеніча, ад камандаваньня корпусам. Ужо ўноч на **28 студзеня 1920 г.** Балаховіч сам арыштаваў **Юдзеніча**.

Афіцыйную дэкларацыю пра беларускае грамадзянства і просьбу прыняць яго на беларускую службу генэрал склаў 14 лістапада 1919 г. Яшчэ раней, у кастрычніку 1919 году, падчас канфэрэнцыі балтыскіх краінаў, Украіны і Беларусі ў эстонскім Тарту на прапанову шэфа Беларускай Вайскова-Дыпляматычнай Місіі палкоўніка Кастуся Езавітава перайсці на службу БНР Балаховіч адказаў, што ідэя барацьбы за незалежнасць Беларусі для яго значна бліжэй, чым удзел у акцыях «белых» генэралаў.

Вельмі ціккая сачыць за календаром падзеяў у 1917—1920 гг. — настолькі імкліва тады змянялася ваеннае і палітычнае сітуацыя, абвяшчаліся цэлья дзяржавы ды зынкалі ўрады. Праект БНР у гэтых варунках выглядаў вельмі няпэўна — ён меў такога адназначнага ворага, як бальшавіцкая Расея; яму не магла спрыяць ні кайзэрская, ні рэспубліканская Нямеччына, што мела абавязкі перад чырвоным Крамлём; на яго вельмі падазрону глядзели краіны Антанты, бо сваім фактам існаванья БНР пібы парушала з расейскага боку антынімецкі фронт хаўрусынікаў (хіба толькі амэрыканская місія, яшчэ падчас знаходжанья корпусу Балаховіча ў Балты, перадала яму вайсковы шпіталь і мэдыкамэнты). Беларускую карту маглі разыграць толькі Пілсудзкі і літоўскі ўрад у Коўне. У такім выпадку прынцыце боку БНР было сапраўдным выбарам. Сярод мора хаосу, у які перат-

варылася Ўсходняя Эўропа і ўся Расея, выбар свайго апрышчча, сваёй мэты дазваляў ратавацца — не пераўтварыцца праста ва ўзброены кантынгент, якому патрэбныя сродкі выжыванья, і ня стаць усяго толькі камандай вайсковых наймітаў, попыт на якія рэзка ўзрос.

У 1920 г. у Балаховіча будуць яшчэ хайрус з Барысам Савінкам і Палескі паход. 7 лістапада 1920 г. у Тураве адбылася ўрачыстасць перанясці Беларускім Палітычным Камітэтам з рук генэрала Булак-Балаховіча цывільнай улады «над вызваленай зямлёй Беларускай Народнай Рэспублікі». На тураўскім рынку сталі ў шыхтах беларускія атрады. На ўрачыстасць зъехалася шмат жыхароў навакольных вёсак і прысутнічалі дэлегацыі хрысціянскага і габрэйскага насельніцтва. Прыехаў таксама Барыс Савінкаў. Пасьля багаслужбы, падчас якой быў ўзыненны малітвы за БНР і посыпех яе зброі, Булак-Балаховіч прысягнуў на нацыянальным сцягу, што «не складзе зброі, пакуль ня вызваліць роднага краю ад узурпатораў». Калі ўжо 12 лістапада Булак-Балаховіч прыбыў у Мазыр, ва ўсім горадзе з гэтай нагоды былі вывешаныя бел-чырво-на-белыя сцягі.

Як адзначаюць гісторыкі, не кранаючы чыста мілітарных аспектаў, паход генэрала Булак-Балаховіча меў адзін вельмі важны вынік. У Асобным беларускім аддзеле Балаховіча з 1919 г. служылі ўраджэнцы роднай генэралу Дзісеншчыны і Дзьвіншчыны. Падчас баёў на заходнім Палескі летам 1920 г. да Беларускай Народнай Арміі, як тады называўся аддзел генэрала Булак-Балаховіча, сталі далучаны паленпукі. У час фармаванья арміі ў Тураў прыйшлі атрады зь Беластоку, Слуцку і Менску. У Мазыры далучыліся мясцовыя добраахвотнікі. Такім чынам, армія набыла агульнанацыянальны характар. Дзякуючы намаганням беларускіх жаўнероў, усходніяе Палессе таксама было далучана да гісторыі змаганьня за незалежную Беларускую Народную Рэспубліку.

Як бы мы ні ацэньвалі важнасць індывідуальнага разьвіцця, самадасці ткаласяці і ўласнай адказнасці, сучасная арганізацыя грамадзтва патрабуе, каб чалавек і народы мелі ўласную дзяржаву. Асаблівая безбароннасць індывіда робіцца адчувальнай у крызисныя пэрыяды. Генэрал Булак-Балаховіч імкнуўся служыць дзяржаве, шукаў яе, спрабаваў стварыць. Гэтыя попукі і спараджаюць поле для дыскусіі пра ягоную асобу. Але мы ведаем, што свой выбар ён зрабіў.

Апошні пазытыўіст

Пра гісторыка Георгія Галенчанку піша Алег Дзярновіч.

Выбар

Кажучы пра залежнасць гісторыкаў ад сацыяльна-палітычнага навакольля, ня варта забывацца, што дасьледчык заўжды мае пэўную ступень унутранай творчай аўтаноміі. Наколькі ён рэалізуе гэта ў сваёй дзеянасці, залежыць ад моцы хараства, навуковага тэмпэрамэнту, адэкватнасці съветаадчування, жышцёвых прынцыпаў. Вось жа тэхнічныя і сацыяльныя праблемы ўзвінкаюць заўжды і ў кожнага.

Хоць Георгі Галенчанка ня мае ў сваім радаводзе этнічных беларускіх каранёў, ён зьяўляецца адным з самых выдатных сучасных гісторыкаў, які шмат зрабіў для развіцця нацыянальнай культуры і гуманістыкі. Калі я запытаўся ў спадара Георгія, што значыць для яго беларуская мова ў нашай сітуацыі, то ён адказаў, што адчувае асабістую адказнасць за культуру і, у пэўным сэнсе, крыўду за стан мовы.

Георгі Галенчанка нарадзіўся 28 лютага 1937 г. у Петразаводзку ў сям'і выкладчыка мясцовага, тады яшчэ Карэла-Фінскага, універсытэту. Ягоны бацька Якаў падходзіў з украінскамоўнага бранскага казацтва — таму, паводле савецкай пашпартнай сістэмы, Георгі быў зацікавлены ўкраінцам. Дзед жа, Пракоп Галенчанка, служыў у корпусе жандароў. І толькі пераездамі сям'і ўдалося замаўляваць гэты факт перад савецкай уладай. Пасля вайны, у лістападзе 1945 г., франтавік Якаў Галенчанка атрымаў прызначэнне на пасаду выкладчыка ў Менскім пэдынстытуце. З таго часу ўсё съядомае

жышцё Георгія Галенчанкі павязанае з Беларусью.

Ягоны дыплёмны праект быў прысьвечаны беларускаму кірылічнаму кнігадрукаванню. Кнігазнаўчая тэматыка застанецца адною з галоўных у дасьледаваннях Г. Галенчанкі. Першы бібліографічны сьпіс беларускіх старадрукаў XVI—XVIII стст. быў апублікаваны ім ужо ў 1961 г. Ужо ў 1965 годзе пад кіраўніцтвам члена-карэспандэнта АН СССР А. Сідарава гісторык зь Менску абараніў кандыдацкую дысэртацию «Гісторыя беларускага кнігадрукавання XVI—XVIII стст. (кірылаўскага)».

Кніжная галактыка

Усе гэтыя нарыхтоўкі знайшлі сваю лягічную завершанасць у зводным каталогу «Кніга Беларусі 1517—1917» (1986), дзе Георгі Галенчанка падрыхтаваў раздзел «Старадрукаваныя кірылічныя выданні XVI—XVIII ст.» Дасьледаванье прадугледжвала пошуки старадрукаў і іх падбязнесенія бібліографічнае апісаньне. Такіх выданняў удалося выявіць звыш 400 — гэтым самым была паказаная прастора кірылічнага пісьменства Беларусі ў тыя часы. Падаў ён і аналіз зъместу старадрукаў. Прывадаем, што гэта пераважна былі кнігі рэлігійнага зъместу, і не забудземся, што ў тыя гады савецкая ўлада яшчэ не начала палітыку лібералізацыі стасункаў з царквой. Апісаныне зъместу беларускіх літургічных выданняў дазволіла маскоўскім дасьледчыкам дзеянічаць такім жа чынам пры выданні каталёгаў расейскіх старадрукаў — дзея-

куочы створанаму прэцэдэнту.

Кнігазнаўчай тэматыкай Георгі Галенчанка працягваў займацца ўжо ў Інстытуце гісторыі АН БССР, куды патрапіў у 1968 г. Лаўрэн Абэцэдарскі не пажадаў узяць уласнага дыплёмніка да сябе на катэдру гісторыі Беларусі. У выніку ў Інстытуце ўзмашніўся напрамак дасьледаванья гісторыі культуры. Да гэтага ж манапольнай тэматыкай у Інстытуце была сацыяльна-еканамічна тэматыка ў рамачным, вузка марксісткім яе разуменіні.

Імя Скарыны

З зацікаўленення гісторыяй кнігі вынікала асаблівая ўвага да асобы і выданняў Францыска Скарыны. Манаграфія «Францыск Скарына — беларускі і ўсходнеславянскі першадрукар» (1993) была падсумаваннем тэмы. Яна стала падставай для доктарскай дысэртациі, абароненай у ліпені 1999 г. Выдадзеная ЮНЭСКА на французскай і ангельскай мовах кніга «Францыск Скарына» ў суаўтар-

стве В. Чамярыцкага, Г. Галенчанкі і В. Шматава паспрыяла пашырэнню ў сувесце звестак пра першадрукара і Беларусь.

Але сам дасьледчык найбольш высока ацэньвае свой удзел у якасці навуковага кансультанта і ўкладальніка ў падрыхтоўцы ўзнаўлення *Бібліі* Скарыны. Тэрмін «Факсымільнае ўзнаўленне» не зусім дакладна адлюстроўвае спэцыфіку працы над выданнем. Да нас дайшло 432 асобнікі і фрагменты скрыні ўніверсітэцкіх выданняў, аднак мы ня маєм ніводнага поўнага камплекту. Каб выдаць *Біблію*, спатрэбілася сабраць узорны, поўны камплект з выданняў і аркушаў у розных кнігазборах. Дзеля гэтага давялося аб'езджіць бібліятэкі розных краін. Георгія Галенчанку ў гэтых падарожжах суправаджала фатограф Менскай фабрыкі каліяровага друку,

З друку выходзіць зборнік навуковых працаў «Silva rerum nova: Штуды ў гонар 70-годзьдзя Георгія Галенчанкі». Шукайце ў кнігарнях.

які здымай выяўленыя асобнікі ці аркушы выдання.

Адметна, што ў фінансаваныні выдання ўдзельнічала Праваслаўная Царква, якая заўжды стрымана ставілася да дзеянасці Скарыны — ягоныя выданні былі для Царквы занадта экуменістычнымі і сьвешкімі. Да таго ж, у сваё выданьне Скарына ўключыў кнігі, якія не ўваходзілі ў праваслаўны Біблійны канон, напрыклад, Кніга «*Iсус Сірахай*». Удзел Царквы ў перавыданні *Бібліі* Скарыны — знак таго, што тое адбывалася ў гады спробаў адбудовы беларускага кансансу.

Апроч таго, Георгі Галенчанка ня проста пацвердзіў здагадку польскага гісторыка Генрыка Лаймяньскага пра артаграфічную памылку, ад чаго і пайшла палітызаваная традыцыя называць Скарыну Георгіем. Беларускі гісторык выявіў у по-знанскім архіве і абраода-

ваў дакумент, які павінен быў спыніць дыскусію. Ключавым тут стала лацінскае слова *egregius* (выдатны), ужытае ў дачыненіі да доктара Скарыны — падчас капіравання з арыгіналу канцылярист памыліўся і перапісаў *egregius* як *georgius*.

Станавая культура як непажаданая

З часам з'явілася новая тэма дасыльдання — духоўная культура Беларусі XVI—XVII стст. Галенчанка пісаў менавіта пра культуру прафэсійную і высокую, а гэта ў значнай ступені была культура саслоўная і, перш за ўсё, культура прывілеяваных станаў. Ягоная кніга «*Очерки духовной культуры Белоруссии второй половины XVI — первой половины XVII в.*» мелася выйсці ў 1981 г. у выдавецтве «Навука і тэхніка». Пішу мелася, бо зроблены ўжо друкарскі набор кнігі быў рассыпаны на загад зьверху. У ананімнай

рэцензіі ў выдавецтва съязвяржалася, што аўтар уздымае шляхецкую культуру, у той час як трэба больш асьвятляць культуру працоўных масаў. Польшчу ж даследчык называў адным з цэнтрам эўрапейскай культуры. У часы «Салідарнасці» гэта было занадта.

Георгі Галенчанка ж, тады яшчэ аўтамабіліст, вяртаючыся з выдавецтва ўсхваляваным, ледзь ня трапіў у аварыю. Лёс ратаваў, але кніжку захаваць не ўдалося. Хаця два асобнікі ўсё ж засталіся на руках, што дae падставы аўтару ўключаць кнігу ў сваю бібліографію.

Большасць сабранага ў кнізе матэрыялу так і не была апублікованая, за выняткам асобных сюжэтав. Забарона ж кнігі Г. Галенчанкі на дзесяцігодзідзе затармазіла працэс дасыльдання ў шляхецкай і прафесійнай культуре Беларусі XVI—XVII стст.

Да несумненых дасягненняў Георгія Галенчанкі трэба аднесці выяўленыне шэрагу найцікавейшых кропніцаў, у тым ліку альбому пачынальніка барока ў ВКЛ дойліда Яна Марыі Бэрнардоні, што раскрыла нам архітэктурна-мастацкаю праграму Ордэну езуітаў у Рэчы Паспалітай. Вельмі плённым стала супрацоўніцтва зь нямецкімі славістамі — так з'явіліся выданыні факсымільнага тыпу «*Апостала*» Скарыны і «*Эвангельля*» Ва-сяля Цяпінскага, дзе Г. Галенчанка быў укладальнікам.

Самаабмежаваныні пазытыўіста

Георгі Галенчанка — клясычны навуковец. Яго цікавіць уласна дасыльданне. Папулярызацыя і выкладаныне прыцягваюць яго значна менш. Але грамадства зацікаўленае ў адаптаваных выніках працы на вукоўцаў. У 1990-я Г. Галенчанка, на заклікі калегаў і тагачаснай дырэкцыі Інстыту-

ту гісторыі, далучыўся да стварэння падручнікаў і на-вучальных дапаможнікаў па гісторыі Беларусі. Найболыш праблемным у напісаныні на-вучальнай літаратуры з'яў-ляеца тое, што тут, у пер-шую чаргу, патрабующа лінейныя, у пэўным сэнсе адназначныя ацэнкі — гэта прафэсійнаму гісторыку заў-жды складана рабіць.

Г. Галенчанка з'яўляеца гісторыкам зь вельмі выразным аўтарскім почыркам, ён мае акрэсленыя схільнасці да пазытыўісцікіх падыходаў у любой з тэмай дасыльдання. Таму ён можа быць шанаваным, але не да канца прынятym усялякай жорсткай сканструяванай ідэялагічнай систэмай. Пазытыўізм жа Г. Галенчанкі грунтуюцца на адным прынцыпе: да любой тэмы — праз кропніцы.

Мэтадалягічная ўстаноўка пазытыўізму накіраваная на тое, што пазытыўную веду можна атрымаць толькі ў выніку ўласна навуковага, а не абстрактна-тэарэтычнага пазнання. Разглядаючы розныя чыннікі гісторычнага працэсу, пазытыўізм сты-мулое пошуку новых кропніцаў і іх публікацыю. Гісто-рык-пазытывіст сам накла-дае на сябе забарону ўносіць у вывучэнне мінуга элемэнты ацэнкі з пазыцыі сёньняшняга дня; ён накла-дае на сябе абавязак цалкам «адключыць» свае палітыч-ныя перакананні. Пазы-тыўізм жа абвінавачваюць у пэўнай абмежаванасці, «нітвірчым» разуменіні гісторыі. Дакараюць і ў тым, што яго гісторыяграфія паз-бягае аналізу широкіх пра-лемаў, а скроўвае нама-ганыні на пошук і дэталёвае апісаныне фактаў. Беларус-ская гісторыяграфія так і не перажыла плённага пэрыяду пазытыўізму. І Георгі Галенчанка захоўвае вернасць гэ-таму кірунку, які ратаваў ча-стку гісторыкаў у часы вуль-гарнага марксізму, а таксама не дазваляе падмануцца ў эпохі сурагатных ідэалёгіяў.

Галоўны фасад Нясвіскага замку. Малюнак з «Альбому Бэрнардоні», знайдзенага Г. Галенчанкам.

Юры Сълесарук: «Калі ідзе дождж, мы закрываем раскоп плёнкай»

Гутарка з загадчыкам унікальнага археалягічнага музэю «Берасьце».

Наталка Бабіна: Кашицьтойнасьць музэю «Берасьце» вельмі высокая, і ён варты большага, чым быць нейкім дадаткам да комплексу «Брэсцкая крэпасьць-герой», як гэта (на маю думку) ёсьць цяпер. Чым цяпер жыве музэй? Ці многа выяўленаеце наведальнікаў?

Юры Сълесарук: У

мінулым годзе было 44 тысячи. Прычым музэй працяглы час быў зачынены: мы праводзілі кансервавацыю і іншыя працы ў раскопе, ладзілі дах. Працы ў раскопе насыпелі даўно.

Калі музэй будавалі, гэта быў самы танны варыянт. Тут вялікія перапады тэмпературы: зімой яна можа быць мінусавай,

а летам — даходзіць да 30 градусаў гарачыні. Ні да чога добрага гэта не прыводзіць. Тут недастаткова вэнтыляцыі. Але куды падзенесцца? Даводзіцца неяк прыстасоўвацца.

Вялікая праблема была з дахам, які працякаў. У нас даўно скончыўся шклопрафіліт, якім мы ўшчыльнялі стыкі. Цяпер шкляная частка даху заме-

неная на шклопакеты. Але неабходна рамантаваць бляшаную частку страхі, бо яна ўсё ж працякае. Рамонт працягнецца вясной. Пэрыядычна мы закрываем раскоп плёнкай: калі ідзе дождж, калі праходзяць працы на даху і адтуль сиплецца друз.

Наведнікаў часта зъдзілляе тое, што ў раскопе раствуць зялёныя расыліны, мох. Спачатку мы выкарыстоўвалі гербіцыды,

каб пазбавіцца ад іх, але потым вырашылі, што рабіць гэтага ня варта. Шкоды пабудовам яны не наносяць. Пэрыядычна, прыкладна раз у два тыдні, мы іх проста выпolvаем. У раскоп заўсёды прасочваеца з گрунту вада, якую мы адпампюваем, і на вільготнай گлебе зьяўляюцца расыліны.

НБ: Ці ёсьць у вас лібараторыя, дзе удасканалываюцца спосабы кансэрвацыі старажытных пабудоваў?

ЮС: Тэхналёгія кансэрвацыі распрацавана ў Беларускім тэхналягічным універсітэце. Мы супрацоўнічаем зь ім з самага пачатку. Яны прапануюць нам розныя мэтады: спачатку кансэрвацыя праводзілася фэнолавымі сыпіртамі, затым — клеем і смоламі, а вось цяпер кансэрвацыя праводзілася спэцыяльным вогнебіябарончым прэпаратам «Спад». У нас падпісаны пагадненне з універсітэтам пра назіранье за станам пабудоваў. Калі спатрэбіцца, кансэрвацыя будзе паўтораная, але, хутчэй за ўсё, ужо нейкім іншым прэпаратам. Мы пастаянна адсочаем гэта: у якім стане знадворны слой, у якім стане стрыжань, як «пачуваюць» сябе ніжня вянкі, як верхнія...

Усе старажытныя пабу-

довы ляжаць на каменных бардзюрах і затым на новых дубовых бэльках, на брынзовых анатысэптычных растворах. Паміж пабудовамі і گрунтам, такім чынам, ёсьць адлегласць на 35—40 см.

НБ: Ці задаволені вы ўзроўнем фінансавання музэю?

ЮС: Летась нам выдатковалі досьць вялікія сродкі. Але хацелася б, каб фінансаванне было больш раўнамерным, бо тыя проблемы, якія мы вырашалі летась і працягваем вырашыць цяпер, съпелі і назапашваліся даўно.

НБ: Ці вядзенца ў музэі навуковая дзеянасць?

ЮС: Так. У нас больш за 42 тысячи прадметаў з раскопак, якія трэба апісаць. Супрацоўнікі вядуць кансэрвацыю, пішуць наўковыя пашпарты, заносяць дадзенны ў электронны каталог. Вось, скажам, супрацоўнік, які займаецца скурамі, летась скончыў апісанье поршняў, цяпер перайшоў на туфлі. Я займаюся жалезаапрацоўкай і нумізматыкай. Ну і, канечнэ, супрацоўнікі вядуць асьветніцкую працу, праводзяць экспкурсіі, ладзяць выставы.

НБ: А які заробак у супрацоўнікаў?

ЮС: Ад 320 да 370 тысяч. Мой заробак — каля

600 тысяч.

НБ: Пры многіх музэях сьвету існуюць музэйшопы: крамы, дзе на веднікі могуць набыць копіі рэчаў, выстаўленых у музэі...

ЮС: У нас працуеца два прадпрымальнікі, якія гандлююць кніжнай і сувенірнай прадукцыяй. Асартымент — цалкам на іхны густ. Магчыма, было б добра, каб гэтай працай займаўся сам музэй, але на гэта трэба браць ліцензію, шукаць для гэтай мэты людзей. Раней у краязнаўчым музэі мы займаліся такой справай, але ў фінансавым плянінзе гэта аказалася для музэю стратным.

НБ: Сярод берасцейскай інтэлігенцыі карыстаецца папулярнасцю ідэя ўзнаўлення хация б часткі гораду XVI—XVII стагодзьдзя, часоў яго росквіту, з усімі тымі цэрквамі, кляштарамі, іншымі будынкамі, ад якіх, на жаль, нічога не засталося ў сучасным

Берасці. Як Вы ставіцеся да гэтай ідэі? І дзе, на Ваш погляд, можна было бы узвесці такі комплекс, каб ён стаў своеасаблівым працягам старажытнага Берасця, што дэманструеца ў археалагічным музэі, і даваў наведвальнікам узяўленне пра разьвіццё гораду ў гісторыі?

ЮС: Па-моему, трэба пачынаць з манастыра бернардынак, які стаіць вось паблізу ад нас, на Шпитальным востраве. Што датычыць Цэнтральнага вострава, то я лічу, што пабудовы крэпасці знасіць ня трэба. Што ёсьць, то ёсьць. Я цалкам разумею, што многія хацелі бы бачыць на гэтым месцы стары горад, які быў сапраўды прыгожым і цікавым. Але ж трэба ўлічваць реаліі. Ёсьць крэпасць — і хай яна будзе. На пустых месцах, якіх у крэпасці многа, цалкам магчыма ўзнавіць нейкія цікавыя будынкі — прычым тамсама, дзе яны стаялі. Гэта будзе нават цікавей: сумясціць крэпасць з помнікамі XVI—XVII стагодзьдзяў. Іншая справа, што там знайдуць пры раскопках, ці будзе што ўзнаўляць...

НБ: Раскажыце трошкі пра сябе і пра тое, якія галоўныя задачы Вы бачыце перад музэем.

ЮС: Я берасцеец. Школьнікам працаваў тут на раскопках. Вучыўся ў нашым пэдынстытуце. Пратаваў у краязнаўчым музэі на розных пасадах. Асноўная задача: зрабіць так, каб музэй быў цікавым для наўедвальнікаў. Зрэшты, тая мэта ў любога музэю.

Гутарыла Наталка Бабіна

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Беларус 2007. Літаратурны альманах беларускіх пісьменнікаў замежжа. — Нью-Ёрк: Выдавецства газэты «Беларус», — 2007

У альманаху сабраныя творы людзей, якія пішуць па-беларуску, жывучы за межамі Беларусі. Цікавыя, чытальныя, съвежыя рэчы.

Кудравец А. За дальнім прычалам. Літаратурныя партрэты. — Менск: «Медысонт», 2007. — 224с. — (Бібліятэчка часопісу «Дзеяслоў» — вып. 4).

У новую кнігу вядомага пісьменніка ўвайшлі літаратурныя партрэты беларускіх пісьменнікаў: Адамовіча, Брыля, Быкава,

Мележа, Караткевіча ды інш.

Мінкін А. Пэнаты: паэзія. — Менск: «Логівнаў», 2007. — 146 с. — (Галерэя «Б»).

Цудоўныя вершы.

Хто ёсьць хто ў Беларусі / Укладальнікі: Андросік, Голубеў, Заброцкая, Івуць, Кулажанка, Трыгубовіч, Фядута, Чуйко. — Вільня, 2007. — 256 с.

Даведнік утрымлівае каля 500 кароткіх біяграфій людзей, што актыўна ўпілываюць на грамадзка-палітычнае жыццё Беларусі.

Annus albaruthenicus 2008 — Год беларускі 2008. Дзяяўяты том. Рэдактар

С.Яновіч. — Крынкі, 2008. — 262 с.

У альманаху — наўковыя і мастацкія творы, датычныя Беларусі, на польскай, беларускай, ангельскай, нямецкай, вугорскай мовах.

Peperek nieba. Antologia młodej poezji białoruskiej. — Wrocław: Kolegium Europy Wschodniej, 2006. — 216 с.

У густоўна аформленай кнізе сабраныя вершы маладых беларускіх паэтаў у двух варыянтах — у арыгінале і ў перакладзе на польскую.

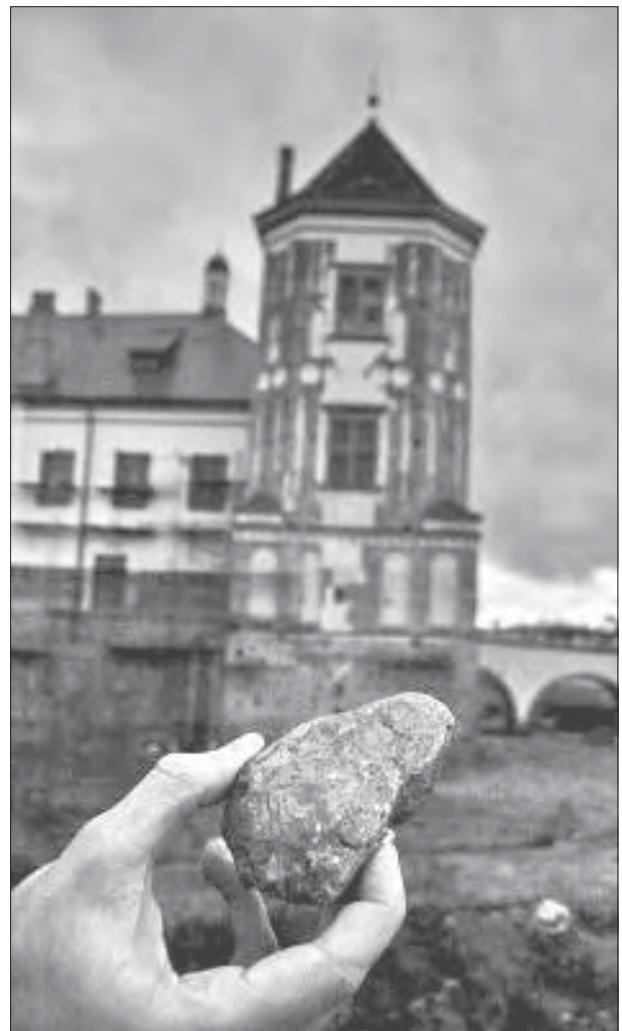
НБ

Mir

Здымкі Ірыны Мірскай.

Філязофія флікераў

Ня надта падзяляю аптымізму наконт таго, што пагалоўнае нашэнне флікераў дапаможа грамадству, як мінімум, навесьці парадак на дарогах. Кіраўнік МУС абсалютна не разумее культурнай падкладкі падобных фішак у аўтарытарных грамадствах. Фэльетон Лёліка Ушкіна.

У Пхенъяне (Паўночная Карэя) давялося сутыкнуцца зь цікавым фэномэнам. Зь дзесяці гадоў кожны атрымлівае значак з выявай Кім Ір Сэна. Латунны выраб ён мае насіць на грудзях і днём і ўначы да канца жыцця. Аднак дзесяці з элітных школаў цэнтральнага раёну сталіцы носяць значкі з Кім Ір Сэнам на самым кончыку каўнерыка кашулі. Такім чынам, элітны маладняк дае зразумець, хто тут каралі жыцця.

Увогуле, як кажуць мясцовыя, кожны раён носіць значак пасвойму — знак прыналежнасці да свайго кварталу. Шчыра кажучы, баюся падобных эксплескаў у Беларусі.

Сцэна ў мэтро.

Дыктар: Наступная станцыя —

«Трактарны завод».

Адзін пасажыр-тынэйджар другому: Давай хутчэй нацяграй флікер на шыю. Гэта галоўная фішка мясцовых, іначай канкрэтна адграбём у рыла.

Дыктар: Наступная станцыя — «Аўтазаводская».

Адзін пасажыр-тынэйджар другому: Хуценька здымай флікер з шыі і вяжы празь левае вока, як у кіно ў таго пірата. Гэта галоўная фішка тарпэданаў, іначай канкрэтна адграбём у рыла. Блін, позна...

Тым больш постсавецкае грамадства падзеленае ня толькі паводле прынцыпу кварталаў, аднак і паводле палітычных забабонаў. Ужо асабіста бачыў флікеры, якія выпусцілі рух Мілінкевіча. Мяркую, што іншыя палітычныя фармацыі падхопяць моду.

Страшна ўявіць — што будзе.

Сцэна на трасе.

Пасажыр шафёру: Глядзі, Вася, сябра БРСМ прэцца. Па флікеры бачу. А ну-ка, давай яго да плоту прыпячатаем.

Вера ў флікеры ў агітках ведамства Навумава настолькі моцная, што першы выпадак аварыі з удзелам уладальніка

флікера можа выклікаць крызіс грамадзкой думкі, кшталту сітуацыі, якая назіраецца ў сувядомасці дзяцей, калі ім даводзяць, што Дзеда Мароза няма. Міліцыянэрам давядзеца добра папрацаваць, каб схаваць канцы ў ваду.

Сцэна ў пастарунку МУС.

Сыледчы: Ну, расказвайце, як была справа?

Злачынца: Я, значыць, еду, а там бачу — чувак з флікерам. Я пачаў быў тармазіць — ды позна.

Сыледчы: Значыць, флікер вы бачылі, аднак чалавека пераехалі?

Злачынца: А што, калі мы зможам дагаварыцца... ой, за што вы мяне б'еце?

Сыледчы: Піши, гад: я — імя, прозвішча — прызнаюся, што зь дзяцінства зьяўляюся інвалідам зроку, абсалютна съляпым, як Сыціві Ўандэр, інакш, будучы за рулём, натуральна, пабачыў бы флікер і не дапусціў бы аварыі. Напісаў? Распішыся.

І самае цікавае: тэма пагалоўнага пераходу на флікеры — скарб для апазыцыі. Вось тэма для прапаганды: усе беларусы носяць флікеры. І толькі адзін чалавек іх ніколі ня носіць: яны яму па лёгіцы непатрэбныя, таму што ён баіцца адзін выйсці на вуліцу ня тое што ўначы, нават днём.

Дык ці беларус ён?

Такая расьцяжка вісіць у Бешанковічах.

аб усім патроху

Памерла маці Генадзя Карпенкі

Маці вядомага палітыка, віцэ-сынікера Вярхоўнага савету 13-га скліканьня Генадзя Карпенкі Веру Розум пахавалі побач з сынам і мужам. Спадарыня Веры пражыла 84 гады.

Павялічаны памер замежнай дапамогі, якая не патрабуе рэгістрацыі

З 30 да 100 базавых величыняў (Br3,5 млн) у месяц павялічаны памер бязвыплатнай замежнай дапамогі фізычным асобам, якая не патрабуе рэгістрацыі ў Дэпартамэнце па гуманітарнай дзейнасці. Пры атрыманні сродкаў у памеры больш як 100 базавых величынь грошы трэба на працягу 5 дзён пералічыць на спэцыяльны дабрачынны рахунак і звязрнуцца па рэгістрацыю дапамогі ў Дэпартамэнт. Скарыстацца сродкамі можна пасыля іх рэгістрацыі.

Ад кадзіла загарэлася царква

Ад пажару пачярпеў Свята-Троіцкі храм у вёсцы Расна Дрыбінскага раёну. Пасыль суботній дзённай службы прыхаджане разышліся, але праз пэўны час убачылі дым над дахам. Прычынай пажару стала неасцярожнасць: вуглі з кадзіла выкінулі не ў мэталічнае вядро з вадой, а ў простую съметніцу, дзе былі паперы. Царква знаходзіцца ў памяшканьні, якое праваслаўныя вернікі перараблялі з крамы пяць гадоў.

Жыхарка Менску крала грошы ў менскіх банкаў

Справа на падставе ч. 4 арт. 209 КК («Махлярства ў асбліве буйным памеры») распачатае папярэднім

рассыльедаваньнем Маскоўскага РУУС Менску ў дачыненні да мясцовай жыхаркі. Жанчына стварыла падабенства фінансавай піраміды. Пад выглядам атрыманнія крэдытаў на спажывецкія патрэбы, завалодала сродкамі шасыці банкаў. Ахвярамі махляркі сталі сем грамадзян, у якіх яна пазычала грошы. Агульная сума выкрадзенага перавышае 73 млн рублёў. Учыненню злачынства садзейнічала тое, што служба бяспекі канкрэтнага банку не магла мець звестак сваіх калег зь іншых банкаў.

У Белавежы стварылі зубрыны статак для паляванья

Дазвол на паляванні на зубра тут каштует 2—8 тысяч эўра. Суму вызначаюць характеристыкі трафею: даўжыня правага і левага рагоў, ахвят рога ў аснове, величыня капытоў і г. д. На замову кліента яму прадаюць япчэ шкуру і галаву забітага зубра.

Паводле афіцыйнага падліку, у Белавескай пушчы на сёньня больш як 730 зуброў. Аднак многія эколагі лічаць гэтую лічбу завышанай.

Барак Абама атрымаў Grammy

Кандыдат у прэзыдэнты ЗША Барак Абама стаў ляўрэатам музычнай прэміі Grammy ў намінацыі «Найлепшы аўдыёаповед». У гэтым катэгорыі спаборнічаюць гуказапісы прамоваў, выступаў, вершаў, а таксама аўдыёкнігі. Дыск Абамы «Адвага надзеі: развагі пра аднаўленне амэрыканскай мары» быў прызнаны найлепшым. Канкурэнтамі ў барацьбе за Grammy былі Біл Клінтан і Джымі Карцэр. Трыномфатаркай цырымоніі стала брытанская съпявачка Эмі Уайнхаус. Яна перамагла ў пяці намінацыях.

Згарэў галоўны помнік Паўднёвой Карэі

У Сэйле цалкам згарэла

стараражытная драўляная брама гораду: «Вялікія паўднёвые вароты». Яны з'яўляюцца вядомымі кожнаму жыхару краіны і лічыліся яе галоўнымі нацыянальнымі скарбамі. Пажар пачаўся ў нядзелью ўвечары. Каля 360 пажарнікаў спрабавалі перамагчы агонь, але брама абвалілася, і ад архітэктурнага помніка застаўся толькі каменны падмурок. Прычынай мог стаць падпал. «Вялікія паўднёвые вароты» былі пабудаваныя 61 год да таго. Калісьці яны складалі частку муру, што атачаў стары горад, і служылі галоўным уваходам у стараражытную карыйскую сталіцу. Каб адбудаваць браму, спатрэбіцца трох гадоў, кошт працы ацэньваецца ў 21 млн даляраў.

Паводле радыё «Свабода», «Звязда», БелААН, радыё «Радыё», BulletinOnline.org, BBC, Delfi.lt, newsru.com, ont.by

ЮЛІЯ ДАРАЦКЕВЧ

Ева Вежнавец. *Шлях дробнай сволачы*. Зборнік прозы

Франц Сіўко. *Дзень бубна*. Прыпавесць, аповесьць

Вячаслав Глебчык. *Вясна народу*: Эсэстыка 1991—2007

Віталь Тарас. *Звыклае зло*. Зборнік эсэ.

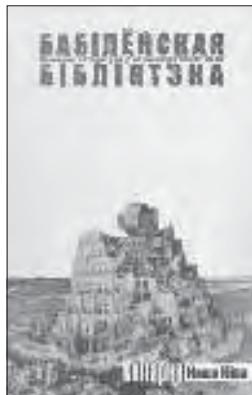

Сямян Печанко. *Заставаемся!* Сакавік 2006: Прыватнае і агульнае

Увага! Засталіся апошнія дзесяць асوبнікаў!

Сямян Печанко. *У беларускім войску*: Падарунак прызыўніку.

Бабілёнская бібліятэка: Замежная літаратура ў перакладах «Нашай Нівы».

Алеся Курдыцкі. *Суд на Каляды*. Зборнік публіцыстыкі.

Андрэй Хадановіч. *Сто лі100ў на tut.by*

Увага! У продажы застаецца апошняя сотня асوبнікаў!

Андрэй Хадановіч. *Бэр*. Новая книга паэта, якога німа патрэбы презэнтаваць.

Наталка Бабіна. *Крыві не павідна быць відна*

Наталка Бабіна. *Рыбін горад*. Раман

Кнігу склалі апавяданьні і дэтэктывная аповесьць.

Паветраны шар:
беларускае мужчынскае
апавяданье

**Жанчыны выходзяць
з-пад кантролю:** Беларускае
жаночае апавяданье.

**Найяснейшая Рэч
Паспалітая:** Цывілізацыя—
Культура—Рэлігія—
Палітыка—Авантура—
Героіка—Успамін.

**Валянцін Тарас.
На высьпе ўспамінаў.**

У сваіх мэмуарах, поўных важкіх дэталяў і трапных апісанняў, пісьменык запрашае нас у прастору, дзе жылі Якуб Колас, Уладзімер Каракевіч, Васіль Быкаў, Яўгенія Янішчыц... Гэта ўнікальны летапіс быцця душы, што праходзіць праз вайну і мір, жыццё і съмерць, сяброўства і зраду, напісаны паўзьверх старонак гісторыі СССР, Эўропы, Беларусі...

У нядзелью, 24 лютага, на хвалях радыё Рацыя — чарговая праграма з цыклом «Жывая чытанка» — сумесны проект «НН» і радыё Рацыя. Аўтары кнігай, выдадзеных у сэрыі «Кнігарня «Наша Ніва», чытаюць у этэрні свае творы.

Вядучы — Сяргей Будкін. Герой праграмы — Валянцін Тарас.

А 18.45 (па беларускім часе) «Жывую чытанку» адкрываюць «На высьпе ўспамінаў». Паўтор перадачы юнацы — а 0.45.

Рацыю можна пачуць на FM-хвалях 98,1 на Беласточчыне (Беласток, Гайнаўка, Саколка, Бельск-Падляскі...), а таксама он-лайн: <http://racyja.com>

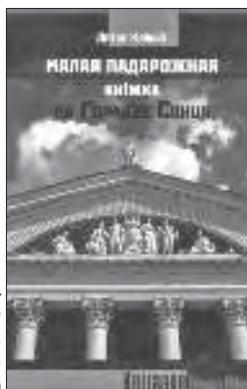
Рацыю таксама можна паслуhaць на ўсёй тэрыторыі Беларусі праз кароткія хвалі 5815 кГц (17.30 — 19.30).

ш у к а й ц е ў к н і г а р н я х і ў н е з а л е ж н ы х р а с п а ў с ю д н і к а ў

Календар на 2008 год

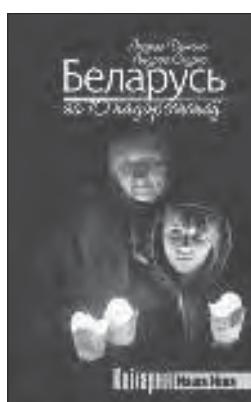
са здымкамі фатографаў «НН»
Юліі Дарашкевіч і Андрэя Лянкевіча.

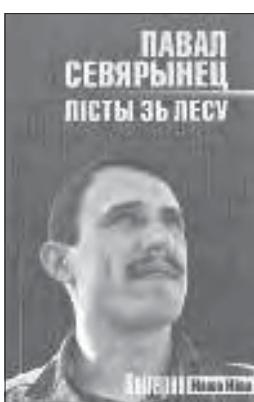
**Малая падарожная кнішка
па Горадзё Сонца / Артур
Клінаў.** — Менск: Логвінаў,
2008. — 202 с. — («Кнігарня
«Наша Ніва»)

**Пётра Краўчанка.
Беларусь на ростанях:
Нататкі дыпляматы і палітыка**

**Андрэй Дынко, Андрэй
Скурко. Беларусь за 10
падарожжаў.** Кніга
падарожных эсэ.

**Павал Севярынец. Лісты
зь лесу.** У кнізе сабраныя
лісты, якія Павал Севярынец
ад верасеня 2005 да ліпеня
2007 дасылаў у «Нашу Ніву»
з Малога Сінна — месца
сваёй высылкі.

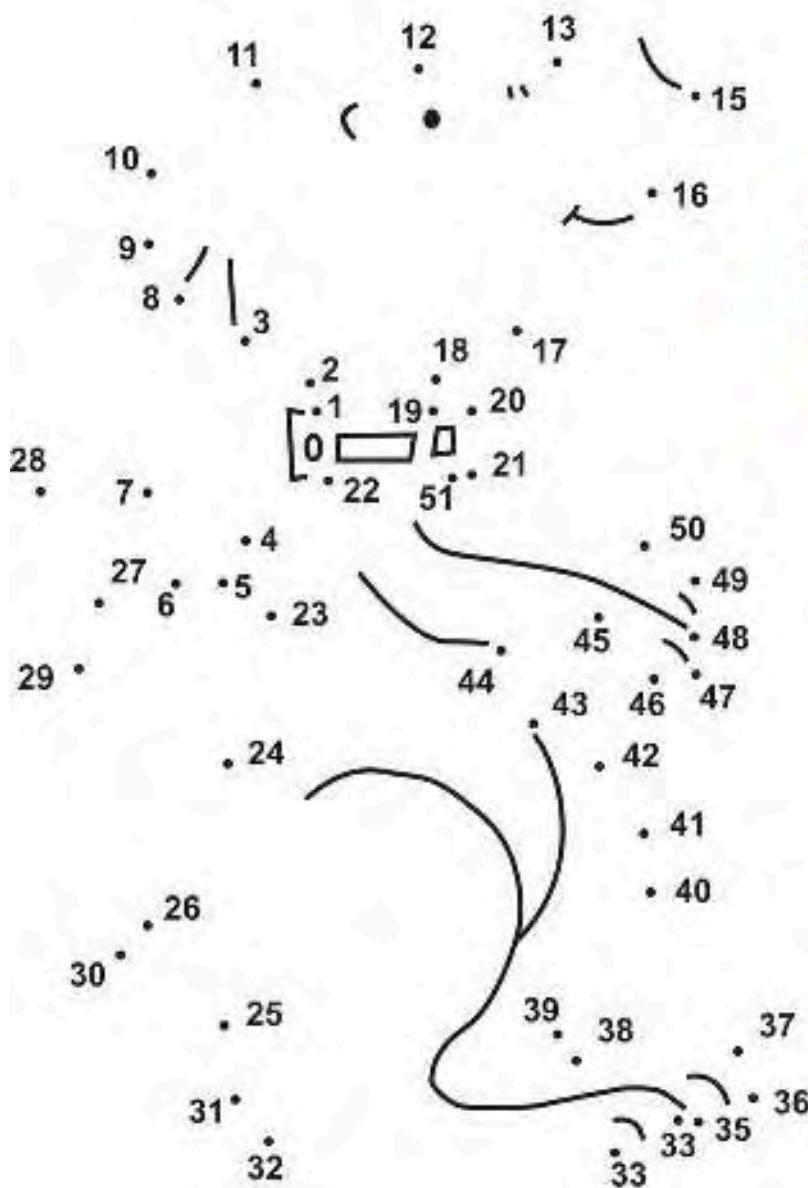

**Пётра Рудкоўскі.
Паўстаныне Беларусі**

маюєм ржам з танакам

Злучы кропачкі лініямі, пачынаючы ад лічбы 1!

14.

Капітан Танакам®

КАНЦЭРТЫ

Крамбамбуля.

Рамантычны канцэрт

14 лютага а 19.00 у West World Club (вул. Старожоўская, 9) выступіць «Крамбамбуля» з праграмай «Рамантычны канцэрт: Лёбімія і новыя песні». Квіткі: 25 000 (танцпляц), 50 000 (столік). Замова: (029) 505-73-15, (017) 293-17-98.

Зыміцер Вайцюшкевіч

17 лютага а 17-й у Віцебскай абласной філіармоніі — канцэрт Зымітра Вайцюшкевіча і VZ-Orkestra. Квіткі: (0212) 36-21-03. Т.: (029) 23-98-46, (029) 712-11-11

Сольны канцэрт «Нэйра Дзюбэля»

17 лютага ў клубе «Гудвін» (пр. Незалежнасці, 19) — вялікі сольны канцэрт «Нэйра Дзюбэля». Пачатак а 19-й. Т.: (029) 671-58-65.

Вясновая акцыя IQ48 і Zet

24 лютага ў «Гудвіне» гурты IQ48, Zet, s.d.m. запрашаюць на вялікую вясновую Friends' Party. Будзе неімаверны сюрпрыз! Пачатак а 19-й. Т.: (029) 254-49-09.

Музычны вечар у Доме Ваньковіча

17 лютага ў Доме Ваньковіча ў выкананні Рамана Яраша пра-гучаць беларускі народныя і аўтар-скія песні на вершы паэта А. Раза-нава, У. Жылкі. Дапамогуць яму Ан-дрэй Малаковіч (гітара), Іна Пере-сецкая (сыпевы, духавыя), Юлія Літвінава (сыпевы). Пачатак а 15-й.

Дзень народзінаў Кабэйна

22 лютага ў клубе «Рэактар» — дзень народзінаў Курта Ка-бэйна. Трыб'ют NIRVANA. Пачатак а 18-й. Т.: (029) 649-08-88.

ТЭАТРЫ

Купалаўскі тэатар

15 (пт) — «Я не пакіну цябе»
16 (сб) — «Смак яблыка»
17 (ндз) — «Паўлінка»
18 (пн) — «Каханье ў стылі ба-роха»
20 (ср), 21 (чц) — «Чорная пан-на Нясьвіжа»
22 (пт), 23 (сб) — «Слуга двух гаспадароў»
ранішня спектаклі
17 (ндз) — «Паўлінка»
малая сцэна
15 (пт) — «Варшаўская мэлёдія»
16 (сб) — «Апэльсінава віно»
18 (пн) — «Беларусь у фантас-

тычных апавяданьнях»
20 (ср) — «Востраў Сахалін»
21 (чц) — «Балада пра каханье»

Марцінкевіч-200

19 лютага паэтычны тэатар «Арт.С» у бібліятэцы імя Цёткі (вул. Талбухіна, 12а) прадстаўляе імпрэзу да 200-годзьдзя Вінцен-та Дуніна-Марцінкевіча «Ну ў «Залёты» ў «Пінскай шлях-ты». З узедзелем народных арты-стак Беларусі Марыі Захарэвіч і Натальі Гайды.

Пачатак а 18-й.

Смутны беларускі блюз

23 лютага ў малой залі к/з «Менск» пройдзе сольны канцэрт вядомага гардзенскага барда і актора Віктора Шалкевіча з прэзентацыйным дыскаў «Смутны беларускі блюз» і «Балады і рамансы». Пачатак а 19-й. Квіткі: 12000—20000. Т.: (029) 766-24-25. Каса: 328-66-38

РЭФЭРАТ

Анатоль Сідарэвіч

21 лютага ў клубе каталіцкай інтэлігэнцыі імя сьв. Кірылы Тураў-кага (вул. Арджанікідзэ, 6) — рафэ-рат А. Сідарэвіча «Збаўлены і выз-валеныне: рэлігія і сацыялізм». 18.30.

ВЫСТАВЫ

Сямейны партрэт

PhotoGallery «Знята» (пр. Незалежнасці, 13) ладзіць фотавыстavу «Сямейны партрэт». Можна пабачыць сямейныя фота пачатку XX ст. Уваход вольны.

КІНО

Фэстываль кіно
«Падарожжа Бэргмана на ўсход»

Фэстываль-рэтраспэцьва швэдз-кага рэжысэра Інгмара Бэргмана «Падарожжа Бэргмана на ўсход», адбудзеца ў Магілёве (кінатэа-тар «Радзіма») і Менску (кіна-тэатар «Перамога»). Фільмы дэ-манструюцца на перакладам на беларускую мову. Сэансы без пе-ракладу будуць толькі ў Менску з 25 па 29 лютага а 17-й.

Менск

18 лютага, 19.00 — «Выспа Бэр-гмана», (Bergman Island), 2004, 84 хвілін, дакументальны фільм, рэжы-сэр Мары Нірэрод.

19 лютага, 19.00 — «Жанчыны ў чаканыні» (Kvinners väntan), 1952, 107 хвілін. Сэанс без перакладу —

26 лютага.

20 лютага, 19.00 — «Лета з Мо-нікай» (1953), 97 хвілін.

21 лютага, 19.00 — «Мары» (1955), 86 хвілін.

22 лютага, 19.00 — «На краі жыцьця» (1955), 85 хвілін.

23 лютага, 19.00 — «Нічога ня кажучы пра жанчын» (1964), 80 хвілін.

24 лютага, 19.00 — «Шэпт і крикі» (1973), 91 хвіліна.

25 лютага, 19.00 — «Восеньская саната» (1978), 93 хвіліны.

26 лютага, 10.00 — «Фані і Аляксандар», (1982), 188 хвілін. Пачатак а 19-й.

Магілёў

15 лютага, 16.00 — «Мары».

15 лютага, 18.00 — «Лета з Мо-нікай».

«Наўсікая з Даліны вятроў»

Наўсікая з Даліны вятроў
(Kaze no Tani no Nausicaa)

Японія, 1984, каляровы, 116 хв.

Рэжысэр: Хая Міядзакі

Жанр: Постапакаліптычная прыпавесыць, анімэ—казка для сямейнага прагляду

Адзнака: 8 (з 10)

Адзін з першых фільмаў японскага чарапініка Хая Міядзакі, які стаў шырокім пасля анімэ «Зненесенія прывідамі». Само імя герояні — Наўсікая — пазычана ім у Гамэра, а здольнасці Наўсікай разу-

мець вусякоў узятыя з японскай казкі. Экалягізм, прага гармоніі, характерныя для японскай культуры — дасягаюць у творчасці Міядзакі вяршыняй. Характары адрозніваюцца дасканаласцю й глыбінёй, ма-люнак агаломішае.

У дзіўным сьвеце Міядзакі съме-ляя жанчыны — і неверагодныя жывёлы, пышчотыя дый фіялетавыя колеры — і празрыстае неба, магія палёту — і любоў, якая ўсё вырато-ўвае і ўсё працае.

Карціна дэманструеца ў нядзелью кінатэатры «Дружба».

Андрэй Расінскі

Гісторычны сшытак «НН»

люты 2008

Выбар генэрала.

125 гадоў з дня народзінаў Станіслава Булак-Балаховіча. Піша Алег Дзярновіч 19

Апошні пазытывіст.

Пра гісторыка Георгія Галенчанку, які давёў, што Скарына — не Георгій 20

Юры Сылесарук: Калі ідзе дождж, мы закрываем раскоп плёнкай.

Гутарка Наталкі Бабінай з загадчыкам унікальнага археалагічнага музею «Берасьце» 22

Mir.

Фотарэпартаж Ірыны Мірской 24

ЗАПІСЫ

На гэтым жыцьцё і дзержыцца...

* * *

Пыльны гарадзкі двор. Летняя сыпёка. Разьюшаная цётка скардзіца знаёмай:

— Во гарачыня такая! А мне вонкы не расчыніць праз мух і катоў. Суседзкая рабая котка такая падла! Ускочыць на вакно і сядзіць. Каб яна здохла разам са сваёй хазяйкай!

Расчыняецца вакно на другім паверсе. На ўесьс двор гаспадыня кліча свайго гадаванца:

— Мусік! Мусік!

Цёткі на лаўцы не застаюцца абыякавымі:

— Безабразынічае ваш Мусік.

— Каб ён здох разам з...

— асякаецца ахвяра кацінага свавольства... — Разам з усімі!

— Хай бы і здох. Я ня прошт, — ласкава пагаджаецца гаспадыня Мусіка.

* * *

Іван ды Пятро, два браты сталага веку, паспрачаліся пра сучаснае жыцьцё.

Іван: Цяжка жыць. Толькі на ежу і хапае.

Пятро: На ўсё хапае —

мой зяць машыну купіў.

Іван: Цяпер маладым, каб кватэру збудаваць, грошай не збярэш...

Пятро: А мой зяць збудаваў сабе кватэру...

Іван са злосыцю: У срацы быў бы твой зяць, калі бы на пахвальбу па блату ў міліцыю ня ўпёрлі!

Пятро з гонарам: Дык на гэтым жыцьцё і дзержыцца!

* * *

Сын выпіў лішняга. Пачаў чапляцца да аднавіяскуюца. Атрымаў па смаркацах. Зваліўся на плот. Суседка са словамі «от, разумнага бацькі дзіця» пабегла скардзіца да ягоных бацькоў.

Прыйшоў бацька, пачаў выхоўваць сына крыўдымі, але праўдзівымі словамі:

— Па пысе далі? Правільна зрабілі, ня лезь...

Да рэмемю справа не дайшла. Сыну было калі пяцідзесяці, бацьку больш за восемдзесят.

Сабрана Тацяня Барысік

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМИ

Віленская Судзебная Палата за забастоўку ў Менску на чугунцы ў 1905 г. асудзіла Жабу і Гамзагурдзі на 2 гады ў крэпасць і Рэвэрэлль — на 8 месецяў. Другіх усіх апраўдалі — рабочага Альтшула, каторы трymаў у сваёй кватэры бомбу, і яна разарвалася, прысудзілі на 4 гады ў катаргу; Прышынскага і Левітаса за трыманне патайной друкарні сацыялістаў прыгаварылі ў крэпасць на 2 і 8 мес. кожнага.

М.К. «Наша Ніва» № 6, 1908

А ТЫ ПАДПІШЫСЯ!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву», праста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас. Адначасова Рэдакцыя звяртаецца з просьбай ахвяраваць на выданье. Дэталі — старонка 17.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ДОМ

Прадам за 51 тыс. цагляны дом плошчай 100 кв.м. (зроблены на 70%) з участкам (6 сотак) калі Менску (1км). Ёсьць электрычнасць, вада, падводзіцца газ. Т.: (029) 576-74-29

Маладая беларускамоўная сям'я дзіцем 6 гадоў здыме адносна танке прыстойнае жыліще ў Менску альбо пад Менскам (каб часта хадзіць электрацэнтралі альбо газ). Разглядаюцца ўсе варыянты. Т.: (029) 198-32-51

ПРАЦА

Якасна выканою пісмовыя працы па беларускі гісторыі, літаратуры і мове. Звязана з газетаю «Звязаніе». Пасылька 17-й. Т.: (017) 245-18-72, (029) 01-03-24. Юры

ВАШ РОД

Дапаможам прывертыць шляхетнасць Вашага роду. Дашице Вашае прозвішча. адулескніг@mail.ru

СЯБРОЎСКІЯ ПАДАРОЖКІ

Запрашаем у падарожжа 24 лютага (нядзеля) па маршруце: Менск — Белагруд — Ваўбэрка — Тарнава — Крупава — Дзікушкі — Малое Мажайкава — Мураванка — Бердзіцка — Менск. 14—17 сакавіка — «Падольскія Фартэцыі». Камянец — Падольскі — Хоцін — Меджыбож. Т.: 292-54-58; (029) 622-57-20; (029) 509-12-16; (029) 110-19-28

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914), Янка Купала (1914—1915), А.Лукшевіч, У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Настя Бакшанская

шэф-рэдактар Андрэй Дынько

галоўны рэдактар Андрэй Скурко

мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі

заснавальнік Місцавы фонд выданья газеты «Наша Ніва»

выдавец Прывітнае падпрыемства «Суродзічы»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЙ:

220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос форматам A2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр.

Ф. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нікса адказнасць за звесткі рагілонных абвестак.

Кошт свабодны. Гаварыцца, што арэстраваныя абвесткі заснаваныя ў 1906

ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзены Міністэрствам інформацыі Рэспублікі Беларусь.

Юрыйскі адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р

3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанку», Менск, код 764.

Наклад 2239. Газета выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 13.02.2008.

Замова № 840.

Рэдакцыйны адрас: Ракасоўскага, 102-71.